

ŚWIAT

1001 najpiękniejszych zakątków

ŚWIAT

1001 NAJPIĘKNIEJSZYCH ZAKĄTKÓW

EUROPA 7

ALBANIA..... 8
ANDORA..... 11
AUSTRIA 13
BELGIA 19
BIAŁORUŚ..... 21
BOŚNIA I HERCEGOWINA 22
BUŁGARIA 27
CHORWACJA 33
CYPR 41
CZARNOGÓRA 44
CZECHY 47
DANIA 53
ESTONIA 55
FINLANDIA..... 57
FRANCJA 61
GRECJA 70
HISZPANIA 78
IRLANDIA 85
IRLANDIA PÓŁNOCNA 89
ISLANDIA..... 90
LIECHTENSTEIN 93
LITWA 95
LUKSEMBURG 97
ŁOTWA 98
MACEDONIA..... 99
MALTA 100
MOŁDAWIA 102
MONAKO 103
NIEMCY 105
NORWEGIA 110
POLSKA..... 114
PORTUGALIA..... 123
ROŚJA..... 126
RUMUNIA 128
SERBIA 132
SŁOWACJA 134
SŁOWENIA..... 138
SZWAJCARIA 141
SZWECJA 144
UKRAINA 146
WĘGRY 148
WIELKA BRYTANIA 151
WŁOCHY 157

AFRYKA 167

ALGERIA 168
BENIN 171
BOTSWANA..... 173
BURKINA FASO 173
CZAD..... 174
DEMOKRATYCZNA REPUBLIKA KONGA 174
EGIPT..... 177
ETIOPIA..... 184
GABON..... 187
GAMBIA 188
GWINEA 189
KAMERUN 189
KENIA 191
LIBIA 196
MADAGASKAR 199
MALAWI 204
MALI 204
MAROKO..... 206
MAURETANIA 214
MAURITIUS 214
MOZAMBIK 215
NAMIBIA 219
NIGER 221
NIGERIA 222
REPUBLIKA POŁUDNIOWEJ AFRYKI 223
REPUBLIKA ZIELONEGO PRZYLĄDKA 230
SENEGAL 230
SESZELE 233
SUDAN 234
TANZANIA 234
TOGO..... 238
TUNEZJA 239
UGANDA 243
ZIMBABWE..... 245

AZJA 249

AFGANISTAN.....	250
AZERBEJDŻAN.....	251
BAHRAJN.....	252
BANGLADESZ.....	253
CHINY.....	254
FILIPINY.....	269
GRUZJA.....	275
INDIE.....	278
INDONEZJA.....	295
IRAK.....	300
IRAN.....	302
IZRAEL.....	304
JAPONIA.....	311
JEMEN.....	320
JORDANIA.....	322
KAMBODŻA.....	324
KAZACHSTAN.....	326
KIRGISTAN.....	327
KOREA POŁUDNIOWA.....	328
KOREA PÓŁNOCNA.....	332
KUWEJT.....	333
LAOS.....	334
LIBAN.....	335
MALEDIWY.....	338
MALEZJA.....	339
MONGOLIA.....	342
NEPAL.....	345
OMAN.....	346
PALESTYNA.....	346
ROSJA.....	347
SRI LANKA.....	349
SYRIA.....	353
TADŻYKISTAN.....	355
TAJLANDIA.....	357
TAJWAN.....	361
TURCJA.....	363
TURKMENISTAN.....	369
UZBEKISTAN.....	369
WIETNAM.....	371

AMERYKA PÓŁNOCNA I ŚR. 375

BARBADOS.....	376
BELIZE.....	376
DOMINIKA.....	377
DOMINIKANA.....	377
GWATEMALA.....	378
HONDURAS.....	379
JAMAJKA.....	380
KANADA.....	381
KOSTARYKA.....	388
KUBA.....	390
MEKSYK.....	394
NIKARAGUA.....	404
PANAMA.....	405
SAINT KITTS I NEVIS.....	406
SAINT LUCIA.....	407
STANY ZJEDNOCZONE AMERYKI.....	408

AMERYKA POŁUDNIOWA 423

ARGENTYNA.....	424
BOLIWIA.....	432
BRAZYLIA.....	438
CHILE.....	446
EKWADOR.....	454
GUJANA.....	460
KOLUMBIA.....	461
PERU.....	466
SURINAM.....	475
URUGWAJ.....	476
WENEZUELA.....	479

AUSTRALIA I OCEANIA 485

AUSTRALIA.....	486
KIRIBATI.....	498
NOWA KALEDONIA.....	498
PALAU.....	499
WYSPY MARSHALLA.....	499
NOWA GWINEA.....	500
NOWA ZELANDIA.....	501
HAWAJE (USA).....	507
POLINEZJA FRANCUSKA (FRANCJA).....	507
WYSPY SALOMONA.....	507

Filipiny, archipelag Bacuit

Wstęp

Bogactwo i różnorodność skarbów świata zaskakuje nas na każdym kroku. Przemierzając miasta, państwa i kontynenty można natrafić na miejsca, obok których nie sposób przejść obojętnie. Ziemia skrywa wiele fascynujących obiektów naturalnych, które są efektem procesów geologicznych, specyficznych warunków przyrodniczych lub rozwoju w izolowanym środowisku. Chronione w obrębie parków narodowych i rezerwatów przyrody endemiczne gatunki roślin i zwierząt, nieskażona działalnością człowieka przyroda egzotycznych wysp oraz budzące grozę wulkany, jaskinie lodowe i monumentalne góry odsłaniają różnorodność świata.

Niewątpliwie cenne jest też dziedzictwo kulturowe, przez wieki kształtowane dzięki przenikaniu się działalności wielu narodów. Ślady prehistorycznych wędrówek ludów, cywilizacji prekolumbijskich, pierwszych odkryć geograficznych oraz bardzo różnorodnej kultury Europy są do dziś wspaniałym świadectwem życia naszych przodków. Imponujące prehistoryczne budowle, jak Stonehenge i posągi na Wyspie Wielkanocnej, fascynują nie do końca poznaną historią, a liczne zamki, katedry, mosty wskazują na rozmach i fantazję konstruktorów oraz architektów.

Zarówno skarby kultury, jak i dziedzictwo przyrodnicze tworzą niepowtarzalny charakter każdego zakątka Ziemi. Ich odkrywanie może się stać wspaniałą przygodą, która będzie obfitowała nie tylko w niezapomniane wrażenia i wspomnienia, ale również w wiedzę o naszej historii, kulturze i pochodzeniu.

Rzym, Fontanna di Trevi

EUROPA

001 MIASTO-MUZEUM BERAT

Środkowa Albania, obwód Berat, nad rzeką Osum

Berat jest średniej wielkości miastem albańskim, którego początki sięgają czasów iliryskich, ok. II w. p.n.e. Po Ilirach przeszli to miejsce Rzymianie, potem Bizantyjczycy i Bułgarzy. Za każdym razem Berat otrzymywał nową nazwę. Kolejni władcy wpływali na kształtowanie się tutejszej kultury i rozbudowę miasta. Współcześnie nazywa się je Miastem Tysiąca Okien, ponieważ jego usytuowanie na stoku wysokiego wzgórza sprawia, że schodkowo ustawione budynki ukazują wszystkie swoje okna. Patrząc z większej odległości, trudno dostrzec coś więcej poza setkami szyb odbijających promienie słoneczne. W sąsiedztwie malowniczych domków zabytkowego miasta stoi też stara cytadela, która prawdopodobnie powstała na początku ery nowożytnej. Po minionych cywilizacjach pozostało wiele śladów w postaci cennych zabytków. Na szczególną uwagę zasługują klasztor muzułmański i meczet, w którym znajduje się wiele XVIII-wiecznych fresków.

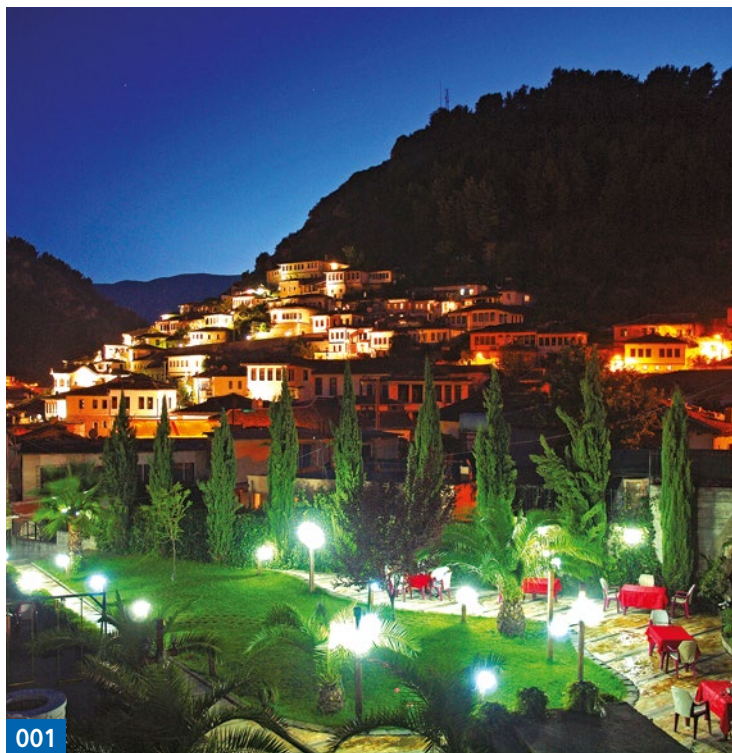
002 PARK NARODOWY BUTRINT

Południowa Albania, przy granicy z Grecją

Parki narodowe zwykle kojarzą się z naturalną przyrodą, rzadkimi krajobrazami lub endemicznymi i zagrożonymi gatunkami. Park Narodowy Butrint stanowi wyjątek – nie chroni przyrody, ale starożytne ruiny. Na jego obszarze znajduje się stanowisko archeologiczne zawierające pozostałości dawnej osady iliryskiej. Pierwsza wioska powstała jeszcze w czasach starożytnych, jednak ok. VII w. przeszli ją Grecy, ustanawiając tu własną kolonię. To oni pozostawili po sobie świątynię poświęconą Asklepiosowi, głównemu bogowi miasta, oraz wiele budynków. Poza świątynią można tu znaleźć fragmenty dawnego greckiego teatru oraz takie zabudowania publiczne, jak łaźnie rzymskie, baptysterium, domy mieszkalne, kaplicę, a nawet pozostałości weneckiego zamku, pochodzące z zupełnie innej epoki. Obszar został wpisany na Listę UNESCO, a następnie otoczono go ochroną parku narodowego.

002

001

003 PLAŻE W DHËRMI

Południowa Albania, wybrzeże Morza Jońskiego

Położone nad Morzem Jońskim Dhërmi zauroczy turystów krystalicznie czystą wodą i spokojną plażą, na której nigdy nie brakuje miejsca. Największą zaletą tej miejscowości jest skromna baza hotelowa, która sprawia, że można tu wypocząć z dala od zgiełku panującego w popularnych kurortach. Wśród okolicznych skał znajduje się mnóstwo niewielkich dzikich plaż, które choć na jeden dzień można zatrzymać wyłącznie dla siebie. Wypoczynek warto przedłużyć do zachodu słońca, kiedy całe wybrzeże w okolicach Dhërmi zalewane jest romantyczną poświatą w kolorze błękitu, różu i fioletu.

004 PLAŻE W KSAMIL

Południowa Albania, wybrzeże Morza Jońskiego, przy granicy z Grecją

Uroczą miejscowość na południu kraju, w pobliżu granicy z Grecją, świadczy o tym, że czasy, kiedy Albanie uważano za synonim socjalistycznego ubóstwa przeszły już do historii. Plaża w Ksamil rozpościera się nad piękną zatoką, w której pejzaż wpisują się cztery wyspy, w tym greckie Korfu. Region oferuje przybyłom słoneczną pogodę, krystalicznie czystą wodę i zaplecze turystyczne porównywalne z kurortami nad Morzem Śródziemnym. Największą atrakcją turystyczną Ksamil są niewielkie bunkry, którymi usiane jest wybrzeże. Budowę tysięcy betonowych schronów rozpoczęto w 1967 r. z inicjatywy Envera Hodży, I Sekretarza KC Albańskiej Partii Pracy, przerażonego wyimaginowaną wizją sowieckiej inwazji. Dziś niektóre z bunkrów są pomalowane na wdzięczne kolory przez graffitiarzy.

003

004

005

005 ZAMEK I STARÓWKA W GJIROKASTRZE

Południowa Albania, obwód i okręg Gjirokastra

Najcenniejszymi zabytkami albańskiej Gjirokastry jest starówka oraz ulokowany w jej obrębie zamek. Kompleks jako jeden z najstarszych i jednocześnie najbardziej wartościowych został wpisany na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Przyrodniczego UNESCO. Z powodu tutejszej zabudowy i panującego klimatu Gjirokastrę często nazywa się miastem-muzeum. Najstarsze ślady cywilizacji pochodzą już z I w., ale znaczący wpływ na dzisiejszy wygląd miasta mieli w XV w. Turcy. Pozostała po nich górująca nad miastem twierdza, która wprawdzie została wybudowana znacznie wcześniej, w okresie średniowiecza, ale swoją potęgę i umocnienia zawdzięcza tureckim budowniczym. Z uwagi na ukształtowanie terenu domy mają specyficzny wygląd. Tworzenie obszernych konstrukcji na stromych skalnych zboczach nie jest łatwe, dlatego architekci zaprojektowali wąskie i niewielkie powierzchniowo wieże, które następnie łączono ze sobą w grupy. Każda z wież mogła być łatwo dostosowana do ukształtowania terenu, zaś właściciel decydował o wielkości swojego domu, stawiając odpowiednią ich liczbę obok siebie. Na skalistym, nierównym terenie typowe są też wąskie pnące się pod górę uliczki.

006

006 ZAMEK ROZAFĄ W SZKODRZE

Północna Albania, nad Jeziorem Szkoderskim, przy granicy z Czarnogórą

Zamek Rozafa, jedna z albańskich twierdz, może się pochwalić niezwykle długą historią i mnóstwem właścicieli, którzy wpłynęli na jej dzisiejszy wygląd. Niedostępną budowlę wzniesli w 350 r. p.n.e. przodkowie Albańczyków – Ilirowie. Miejsce, w którym postanowiono wybudować twierdzę, znajduje się na wybitnym wzniesieniu na wysokości 130 m n.p.m., dzięki czemu siedziba była trudno dostępna, a przez to atrakcyjna. Właściwy kształt nadali fortacy Rzymianie, którzy przejęli ją w II w. p.n.e. Kolejni właściciele – Wenecjanie – stworzyli z niej piękną warowną rezydencję, z kolei do budowy umocnień fortyfikacji przyczynili się Turcy. Obecna budowla jest efektem wkładu pracy, umiejętności i środków czterech różnych kultur. We wnętrzu zamku znajdują się trzy oddzielone murami dziedzińce. Z zabudowań nie pozostało wiele, ale zachowały się cysterny na wodę, magazyn i lochy. W sąsiedztwie kompleksu znajduje się też niewielka świątynia, która w przeszłości pełniła funkcję meczetu i cerkwi.

006

007

007 KOŚCIOŁY ROMAŃSKIE

Andora, różne lokalizacje

Andora jest niewielkim krajem europejskim, a jej historia sięga czasów średniowiecza. Okres, w którym szczególnie intensywna była ekspansja religii chrześcijańskiej, zaowocował powstaniem licznych kościołów. W efekcie wiele nawet niedużych, kilkutysięcznych osad miało własną świątynię. Ich wznoszeniu sprzyjał spór pomiędzy lokalnym biskupem a hrabiami, w którym kościoły stanowiły podkreślenie zależności Andory od władzy kościelnej. Z tego okresu zachowało się ok. 30 kościołów romańskich, typowych dla VIII–XII w., budowanych z kamienia, z charakterystycznymi czworokątnymi wieżami. Najciekawsze z nich to Sant Serni w Canillo, Sant Vincenç d'Enclar z VIII w. w Santa Coloma i kościół Sant Esteve z XI w. w Andorra la Vella, kościoły w Ordino, Llorts i Pal. Wiele z nich zachowało cenne elementy wyposażenia, drewniane rzeźby oraz gotyckie freski.

008 SANKTUARIUM W MERITXELL

Środkowa Andora, parafia Canillo, wieś Meritxell

W jednej z andorskich parafii, Canillo, leży niewielka wioska Meritxell, która dla mieszkańców kraju ma ogromne znaczenie. Znajduje się w niej sanktuarium poświęcone najważniejszej religijnej postaci tego kraju, św. Dziewicy z Meritxell. Kult patronki Andory jest widoczny w całym kraju, a sanktuarium to jego centrum. Jest to również miejsce, w którym znajduje się niezwykle XII-wieczny posąg Matki Bożej. Pierwotnie był on przechowywany w kaplicy, która uległa spaleni, a na jej miejscu wybudowano okazały kościół. Świątynia powstała w XVII w. i ma nowatorską formę, odbiegającą od klasycznych kościołów, stanowiącą połączenie różnych stylów architektonicznych. Do sanktuarium w leżącym na wysokości 1527 m n.p.m. Meritxell przybywają liczne pielgrzymki wiernych nie tylko z kraju, lecz także zza granicy. Matka Boża Patronka Dolin jest też czczona podczas jednego z państwowych świąt, kiedy organizowane są uliczne festy.

009

010

009 DOLINA MALTATAL

Południowa Austria, Karyntia, na północny zachód od Villach

Dolina Maltatal, znana też jako Dolina Spadającej Wody, to przyrodniczy raj w Alpach i jedna z niewielu dolin, w której wodospady zamarzają w gigantyczne lodowe kaskady. Dolina została ukształtowana przez lodowiec, dzięki czemu zachowała typowy dla tej formacji kształt litery U. Ponieważ jest usytuowana na terenie parku narodowego, organizowanie wspinaczek i polowań jest dozwolone tylko w określonych miesiącach. Zamarznięte wodospady mają różne wielkości – zdarzają się niewielkie, kilkumetrowe, ale można też zobaczyć prawdziwe giganty. W całym rejonie jest ich ok. 100, a do najpiękniejszych zalicza się Schleierwasserfall, którego nazwa oznacza „wodny welon”.

010 JASKINIE LODOWE EISRIESENWELT

Środkowa Austria, Alpy Salzburskie, masyw Tennengebirge

Jaskinie Eisriesenwelt w austriackim masywie Tennengebirge (Góry Tennen), w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Salzburg, charakteryzują się nietypowymi formacjami lodowymi. Pomimo dodatniej temperatury na zewnątrz w podziemnych grotach stale panuje mróz, dzięki czemu ogromne lodowe kaskady się nie topią, a spływająca z góry woda zamarza na ich powierzchni i systematycznie powiększa ogromne kolumny. Górski masyw powstał w trzeciorzędzie, a miękkie skały przez miliony lat ulegały erozji, w wyniku której powstały 42 km korytarzy. W poszczególnych komorach i tunelach znajdują się różnorodne formacje, których nazwy są związane z ich kształtem, np. Lodowe Organy, Lodowa Kaplica. Początek tego niepowtarzalnego ciągu grot i tuneli stanowi góra Hoshkogel. Wejście usytuowane jest na wysokości 300 m n.p.m., a dotarcie do niego wymaga wspinaczki stromym szlakiem.

012

011

011 JEZIORO BODEŃSKIE

Pogranicze Austrii, Niemiec i Szwajcarii, u podnóża Alp

Jezioro Bodeńskie, jedno z najpiękniejszych akwenów Europy, jest trzecim pod względem wielkości na kontynencie. Poza walorami turystycznymi akwen stanowi też rezerwar słodkiej wody dla wielu milionów mieszkańców okolicznych miast i wiosek. Powierzchnia zbiornika wynosi 538,5 km², a jego obwód 273 km. W najgłębszym miejscu dno jeziora znajduje się 254 m poniżej powierzchni. Na terenie Austrii największym miastem nad jeziorem jest Bregenz, gdzie szczególnie atrakcją są festiwale teatralne, z najważniejszym Bregenzer Festspiele, podczas którego spektakle odgrywane są na wodzie. Zbudowana specjalnie na taką okazję scena jest jedną z największych na świecie.

012 JEZIORO NEZYDERSKIE

Pogranicze Austrii i Węgier, ok. 50 km na południowy wschód od Wiednia

Jezioro Nezyderskie leży na terenie dwóch krajów: Austrii i Węgier, częściowo też tworzy ich granicę. Jest to największe europejskie jezioro, nazywane często wewnętrznym morzem. Zbiornik słonej wody rozpościera się na powierzchni 157 km². Ogrom jeziora o długości ok. 36 km i szerokości 4,5–8 km sprawia, że czasem przeciwległy brzeg jest niewidoczny. W ciągu roku wielkość akwenu się zmienia, maksymalna, jaką odnotowano, to ponad 300 km². Z kolei w porze małych opadów jezioro może całkowicie wyschnąć. Tak duże różnice są możliwe dzięki niewielkiej głębokości zbiornika, nieprzekraczającej 2 m. Z powodu rosnącej w pobliżu unikatowej roślinności Jezioro Nezyderskie zostało objęte ochroną w parku narodowym. Dominuje tu nietypowa jak na środkową Europę roślinność stepowa, przeplatana pasami wilgotnych łąk przybrzeżnych. Jest to idealne miejsce dla wielu gatunków ptaków.

013

013 OGRODY I PAŁAC SCHÖNBRUNN W WIEDNIU

Północno-wschodnia Austria, nad Dunajem

W Wiedniu jest wiele pałaców cesarskich, a każdy z nich ma swoją własną bogatą historię. Jednym z interesujących zabytków jest wybudowany między XVII a XVIII w. pałac Schönbrunn. Monumentalna rezydencja otoczona pięknym parkiem i zaprojektowana w stylu barokowym przez Johanna Bernharda Fischera von Erlacha mieści aż 1441 komnat. Każda z nich to prawdziwy skarb ze względu na wystrój, a także zgromadzone obrazy, rzeźby, freski, złożoną sztukaterię, meble i przedmioty codziennego użytku. Pomieszczenia cesarskie kontrastują jednak swoją skromnością z salami reprezentacyjnym. W wielu pokojach miały miejsce ważne wydarzenia oraz wizyty wielkich postaci ze świata polityki i kultury. Żółty kolor elewacji zawdzięczamy cesarzowej Marii Teresie. W sąsiedztwie pałacu zgromadzono kolekcję powozów, którymi poruszali się ówcześni władcy. Uwagę przykuwa przepiękny francuski park z palmiarnią, gloriętą i fontanną Neptuna.

014 PAŁAC HOFBURG W WIEDNIU

Północno-wschodnia Austria, nad Dunajem

Hofburg można zaliczyć do grona najwspanialszych pałaców cesarskich na świecie. Rezydencja przez ok. 700 lat była siedzibą władców austriackich, miejscem oficjalnych spotkań i balów. Pierwszym jej mieszkańcem był książę austriacki i król Niemiec Rudolf I, ostatnim zaś – Karol I. W ciągu siedmiu wieków siedziba diametralnie zmieniała swój wygląd. Z pierwotnej XIII-wiecznej budowli pozostały jedynie Dziedziniec Szwajcarski oraz Brama Szwajcarska. Najstarszy i największy w kompleksie budynek to Alte Burg. Pałac Amelii pochodzi z XVI w., podobnie jak barokowy pałac Leopolda, z kolei Kancelaria Cesarska została wybudowana w XVIII w. Większość budynków powstała w stylu klasycystycznym i barokowym. Największą wartość mają sale paradne, skarbiec z klejnotami koronacyjnymi oraz galeria sztuki Albertina. Pomimo zniesienia monarchii Hofburg nadal pełni funkcję rezydencji rządowej, jest siedzibą austriackiego prezydenta. Co roku odbywają się tu bale cesarskie.

015 PARK NARODOWY ALPY WAPIENNE

Środkowa Austria, Górna Austria, region Pyhrn-Eisenwurzen

Na terenie Parku Narodowego Alp Wapiennych w wyniku milionów lat działania czynników naturalnych w miękkim wapieniu powstały spektakularne doliny i różnorodne formacje, nadające obszarowi wyjątkowy charakter. Po plejstoceńskim lodowcu pozostały też krystalicznie czyste jeziora i liczne wodospady urozmaicające krajobraz. Najważniejszą wartością parku jest przyroda. Roślinność w większości składa się z lasów iglastych, w których dominują sosna i świerk, a także z typowych dla obszarów górskich buków. Na znacznych wysokościach las ustępuje halom alpejskim, z których najpiękniejsza jest Ebenforst. Świat fauny reprezentują kozice górskie, a w usytuowanych niżej dolinach sarny, jelenie i zające. Tereny są wyjątkowo bogate w różnorodne gatunki owadów, zwłaszcza w rejonach hal, a także rzadkie gatunki ptaków.

016 STARÓWKA I TWIERDZA W SALZBURGU

Środkowa Austria, w pobliżu granicy z Niemcami, nad rzeką Salzach

Sercem miasta jest poddany ścisłej ochronie państwa niewielki zabytkowy obszar. Rejon kilkunastu uliczek takich, jak Judengasse, Kaigasse, Getreidegasse czy Steingasse to przegląd zabudowy od średniowiecza do współczesności, z uwzględnieniem różnych stylów architektonicznych. Są tu zarówno romańskie kościoły, jak i gotyckie, renesansowe czy barokowe budynki mieszkalne oraz publiczne. W tym zróżnicowanym architektonicznie rejonie znajduje się obszar o wyjątkowo jednolitej, barokowej zabudowie, która jest efektem celowego działania tutejszego arcybiskupa Wolfa Dietricha von Raitenau zakochanego w Rzymie. Najważniejszym miejscem starej części miasta jest Getreidegasse z dziesiątkami domów, z których w jednym urodził się Mozart, i setkami sztyldów cechowych. Wzgórze zamkowe jest usytuowane w centrum zabytkowej Starówki. Hohensalzburg to kompleks o szerokości 250 m i długości 150 m, zalicza się go do największych średniowiecznych zamków austriackich. Jego piękno i niezwykle wnętrza sprawiają, że jest też najbardziej znanym i najchętniej odwiedzanym przez turystów obiektem. Forteca powstawała etapami od 1077 r. Niewielka rezydencja otoczona drewnianym ogrodzeniem wkrótce rozrosła się do monumentalnej twierdzy z systemem obwarowań i obiektami sakralnymi.

017 STARÓWKA W GRAZU

Południowo-wschodnia Austria, Styria, nad rzeką Murą

Historia Grazu rozpoczęła się ok. IX w., kiedy na miejscu dawnej słowiańskiej osady wyrósł mały gródek Gradec. Do czasów współczesnych stał się on jednym z większych austriackich miast, przez wieki pełnił funkcję m.in. siedziby Habsburgów, ośrodka nauki i kultury, a współcześnie stolicy Styrii. Pozostałości z różnych okresów historycznych zgromadzone w obrębie starej części miasta, z uwagi na ich ogromną wartość, zostały wpisane na Listę UNESCO. Wśród zabytkowej zabudowy dominują kościoły z katedrą św. Idziego wybudowaną w stylu gotyckim w połowie XV w. oraz XVIII-wiecznym barokowym kościołem pielgrzymkowym Mariatrost i kościołem św. Antoniego. Do ciekawych zabudowań świeckich należą budynek ratusza, Landhaus w stylu renesansowym, a także pochodzący z XVII w. arsenał, XV-wieczny zamek, barokowa zabudowa ulicy Herrengasse, budynek opery i wiele innych. Sercem Starówki jest wzgórze zamkowe, na którym obecnie znajdują się ruiny dawnego zamku Schlossberg.

017

018 WĄWÓZ BÄRENSCHÜTZKLAMM

Wschodnia Austria, Styria, ok. 40 km na północ od Grazu

Monumentalne wapienne rumowiska skalne wąwozu Bärenschtützklamm niedaleko Grazu, w malowniczej i pełnej niespodzianek Styrii to przyrodnicza perełka Austrii. Spływająca po skałach woda i dziesiątki metrów pnących się w górę drewnianych schodów tworzą unikatowy krajobraz, który z uwagi na niepowtarzalne piękno i walory w 1978 r. został uznany za austriacki pomnik przyrody. Wąwóz skalny jest uznawany za europejski unikat z powodu wodospadów. Jest ich tu ponad 20 i spływają po wapiennych skałach oraz rumowiskach z wysokości od 200 do 300 m. Zejście na dno wąwozu wymaga pokonania ok. 350 m różnicy poziomów. Najwyższy punkt znajduje się na wysokości 1100 m n.p.m. Wąwóz ciągnie się przez 1,5 km i na całej jego długości można podziwiać fantastyczne formacje skalne, a także spektakularne kaskady wodne. Krajobraz uzupełnia bogata roślinność, która dzięki intensywnemu nawodnieniu ma tu idealne warunki do rozwoju.

018

019 WODOSPAD KRIMML

Zachodnia Austria, ok. 100 km na wschód od Innsbrucku

Wodospad Krimml na rzece o tej samej nazwie to jedna z najciekawszych atrakcji przyrodniczych Austrii, usytuowana w pobliżu słynnej trasy turystycznej Gerlosstrasse. Kaskada, która powstała podczas ostatniego zlodowacenia w plejstocenie, imponuje wysokością, dzięki której wodospad uplasował się na pierwszym miejscu w Europie i piątym na świecie. Krimml spada w dół etapami z wysokości 380 m. Najwyższy odcinek ma 140 m długości. Każdy z kolejnych progów zmienia kierunek spadku wody, co nadaje całości unikatowy wygląd. Krimml znajduje się na terenie parku narodowego, a otacza go wspaniała, chroniona przyroda. To jedyne miejsce w Austrii, które uhonorowano Europejskim Dyplomem Ochrony Przyrody.

020 ZABYTKOWE KOŚCIOŁY WIEDNIA

Północno-wschodnia Austria, nad Dunajem

Największy wiedeński kościół to katedra św. Szczepana Męczennika. Budowla o wymiarach 107 x 34 m, z czterema wieżami o wysokości 65–136,4 m, 20 dzwonami oraz słynną Bramą Olbrzymów uważana jest za najważniejszą świątynię całej Austrii. Pierwotnie romańska katedra w XVI w. została przebudowana w stylu gotyckim. Na uwagę zasługują rzeźby dekorujące fasadę świątyni. Jest ona miejscem ostatniego spoczynku wielu Habsburgów oraz biskupów wiedeńskich. Najważniejszymi elementami świątyni są ołtarz, kazalnica, nagrobek Fryderyka III, chór z figurami gotyckimi oraz chrzcielnica. Katedra od wieków jest ośrodkiem kultu maryjnego. Za najstarszą świątynię w Wiedniu uznaje się kościół św. Ruprechta. Wybudowano go w stylu romańskim w XI w., a w ciągu kolejnych 200 lat dobudowano chór, powiększono wieżę i zamontowano witraże, które dziś są bezcennym zabytkiem. Znacznie młodszy i uważany za jeden z najpiękniejszych jest barokowy kościół św. Karola Boromeusza, ufundowany przez samego Karola VI.

019

020

020

021

021 ZAMEK LAXENBURG

Północno-wschodnia Austria, ok. 25 km na południe od Wiednia

Cesarskie rezydencje pałacowe rozrzucone są po całej Austrii, a w wielu miastach znajduje się ich nawet po kilka. Do takich miejsc należy Laxenburg, który był siedzibą władców już od 1333 r. Właścicielem tutejszych rezydencji była dynastia Habsburgów, jednego z największych panujących rodów Europy. Członkowie rodziny zasiedlali zamek od połowy XIV w., a wielu z nich przyszło w tym zamku na świat. Najdłuższą historię ma część kompleksu nazywana Starym Zamkiem Laxenburg. Druga zaś – Nowy Zamek – powstała ok. 1745 r. Wnętrza Nowego Zamku zostały wykończone w stylu rokokowym. W sąsiedztwie obu zamków znajduje się kościół z przełomu XVII i XVIII w., zaprojektowany i wznoszony przy udziale takich znanych architektów, jak Antonio Carlo Carlone oraz jego następcy Maciej Steinl. 80 lat później w okolicy założono ogród angielski ze stawami i wyspą, na której znajduje się kolejna niezwykle malownicza rezydencja Franzensburg – fantazyjna budowla z blankami i wieżyczkami.

022 ZAMKI W INNSBRUCKU

Zachodnia Austria, Tyrol, dolina rzeki Inn

Innsbruck kojarzy się przede wszystkim z ośnieżonymi górami i narciarstwem, ale atrakcji nie brakuje tam również latem. Atutem miasta są przede wszystkim przepiękne widoki na wznoszące się górskie szczyty, a także zabytki cesarskie z pałacem Hofburg na czele. Historia miasta sięga XII w., lecz pałac powstał ok. 200 lat później. Pierwotna twierdza obronna z czasem została przekształcona w rezydencję mieszkalną w stylu późnogotyckim. Dokonał tego Maksymilian I. W kolejnych wiekach powstały trzy dziedzińce. To wtedy miała także miejsce przebudowa barokowa, w trakcie której wnętrza ozdobiono malowidłami ściennymi, a także przebudowa rokokowa Marii Teresy. Kompleks zajmuje 26 300 m² powierzchni i składają się na niego komnaty, pomieszczenia użytkowe, a także dziedzińce. Na obrzeżach Innsbrucku wznosi się drugi zamek – Ambras, równie piękny, choć nieco mniej znaczący. Jego największą wartością są bezcenne zbiory dzieł sztuki i przedmiotów użytkowych. Jest tu również kościół dworski, w którym pochowano cesarza Maksymiliana I.

022

022

023 GRAND PLACE W BRUKSELI

Środkowa Belgia

Mówiąc o zabytkach, zwykle ma się na myśli konkretny budynek, kościół, pałac lub most, ale sporadycznie się zdarza, aby do tej kategorii został zaliczony plac. Bruksela jest pod tym względem wyjątkiem, ponieważ znajduje się tu słynny Grand Place, który w każdym zakątku kryje element historii, kulturowe dziedzictwo, a także zapewnia niezwykle przeżycia estetyczne. Wartość tego miejsca została doceniona i uhonorowana wpisem na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Przyrodniczego UNESCO. Teren ma kształt wielokąta z siedmioma odchodzącymi od niego ulicami. Każda z pierzei jest wypełniona zabytkowymi budowlami, wśród których dominuje Dom Króla, przepiękna budowla w stylu weneckim, z trzema kondygnacjami arkad i centralną wieżą. Budynek sąsiaduje z szeregiem barokowych kamieniczek. Drugim niezwykłym zabytkiem przy placu jest ratusz, przykład szczytowych osiągnięć gotyku brabanckiego. Obecny kształt placu jest wynikiem odbudowy z uwzględnieniem ujednoliconego stylu.

024 STARÓWKA W ANTWERPII

Północna Belgia, nad rzeką Skaldą

Zabytki Antwerpii są niezwykle piękne i mają ogromną wartość historyczną. W mieście, w którym nowoczesność miesza się z historią, prawdziwe perełki architektoniczne są ukryte wśród współczesnej zabudowy. Jedną z nich jest starówka w Antwerpii z najpiękniejszą miejską świątynią – katedrą Najświętszej Marii Panny. Gotycka budowla wznoszona od 1352 r. przez niemal 200 lat to największa średniowieczna świątynia Belgii i jedna z najwyższych budowli sakralnych na świecie. Główna, północna, wieża ma 123 m wysokości. Na starym mieście, dzięki charakterystycznemu układowi wąskich ulic, panuje specyficzna, średniowieczna atmosfera. Trafiają się tu także zabytkowe budynki o gotyckich i renesansowych fasadach. Większość z nich skupia się przy centralnym Grote Markt nad Skaldą. Znajdujące się tu kamienice są wąskie i wysokie oraz niezwykle dekoracyjne. Wiele z nich powstało jeszcze w XIV i XV w. Centrum rynku zajmuje XVI-wieczny ratusz z przepiękną, zwieńczoną orłem wieżą.

023

025 ZAMEK STEEN W ANTWERPII

Północna Belgia, nad rzeką Skaldą

Antwerpia, jako miasto o średniowiecznych korzeniach, ma własny zamek – monumentalną twierdzę Steen (hol. *steen* – kamień), ulokowaną w samym centrum metropolii. Za okres jej powstania uważa się 1200 r. Nazwa nie jest przypadkowa, bowiem pierwotnie do budowy wykorzystano kamienie, jednak w wyniku późniejszych przekształceń obiekt całkowicie zmienił wygląd. Zamek Steen powstał z powodu Wikingów, którzy we wczesnym średniowieczu zagrażali miastu, a fortyfikacje miały na celu ochronę osiedlającej się ludności. Warownia jest najstarszym zabytkiem w Antwerpii, co może sugerować, że została wzniesiona przed powstaniem osady. Później w okolicy wybudowano katedrę i domy mieszkalne. Poza ochroną mieszkańców zadaniem twierdzy było też sprawowanie kontroli nad ruchem rzeczny na Skaldzie. Przez kilka lat zamek pełnił też funkcje więzienne. Na terenie warowni obecnie działa muzeum, w którym można zobaczyć elementy pierwotnego wystroju.

025

026 SUKIENNICE W YPRES

Zachodnia Belgia, w pobliżu granicy z Francją

Sukiennice znajdują się w wielu miastach Europy, na rynkach i centralnych placach, które powstawały w okresie średniowiecza. W założeniu były to obiekty handlowe, w których pod arkadami gromadzono stragany kupieckie i dokonywano transakcji. Lakenhal, czyli sukiennice w belgijskim mieście Ypres, są jedyne w swoim rodzaju.

Ich cechą wyróżniającą jest wielkość – to największa tego typu gotycka konstrukcja na świecie. Jej wysokość sięga prawie 62 m. Obiekt w samym centrum rynku, w kształcie nieregularnego wielokąta, ma 131 m długości. Równie imponująca jest 125-metrowa elewacja. Całość wyposażono w centralnie umieszczoną 70-metrową wieżę z carillonem. Ta monumentalna konstrukcja powstała na początku XIV w. Obecny zespół zastąpił poprzednią, nieco mniejszą budowlę, wzniesioną ok. 100 lat wcześniej. Poza funkcjami handlowymi budynek był też siedzibą władz miejskich.

026

028

027 ZAMEK RADZIWIŁŁÓW W NIEŚWIEŻU

Środkowa Białoruś, ok. 95 km na południowy zachód od Mińska

Zamek w Nieświeżu, pomnik kultury narodowej Polaków, od 2005 r. znajduje się na Liście UNESCO. Taka nobilitacja wskazuje na wartość obiektu przez wiele lat należącego do jednego z najznamienitszych polskich rodów – Radziwiłłów. Posiadłość wraz ze średniowiecznym zamkiem trafiła do nich w 1533 r., a 50 lat później otrzymała status ordynacji, czyli majątku rodowego podlegającego specjalnym zasadom. Gotycki zamek wyburzono, a na jego miejscu wzniesiono jeden z najpiękniejszych szlacheckich pałaców na wschodzie Rzeczypospolitej. Monumentalną rezydencję na planie czworokąta, wyposażoną w cztery ośmio-kątne wieżyczki, budowano 22 lata. Pomimo kilku niekorzystnych dla zamku okresów majątek pozostawał w rodzinie do II wojny światowej. Wojny, zmiany sytuacji politycznej, wypędzanie szlachty i konfiskowanie majątków doprowadziły do zagubienia większości radziwiłłowskich pamiątek i cennych dzieł sztuki.

028 ZAMEK W MIRZE

Środkowa Białoruś, ok. 90 km na południowy zachód od Mińska

Mir jest niewielkim osiedlem z niespełna 3 tys. mieszkańców. Na jego obszarze znajduje się niezwykle cenny pod względem architektonicznym zespół zamkowy. Osada powstała wiele stuleci temu wokół wznoszonego zamku. W XIX w. działała

tu też specyficzna szkoła żydowska, dzięki czemu miasto zyskało na znaczeniu. Zamek w Mirze wybudowano w stylu gotycko-renesansowym z inicjatywy starosty brzeskiego. W XVI w. kompleks przeszedł w ręce rodu Radziwiłłów. Nowi właściciele dokonali znacznych zmian w konstrukcji, dobudowali pałac i wprowadzili wiele renesansowych elementów dekoracyjnych. Po wojnie ze Szwedami, kiedy zamek popadł w ruinę, po raz kolejny go przebudowano. Dalsze zniszczenia przyniosła wojna napoleońska. Obecna budowla została pozbawiona murów obronnych i czworokątnych baszt narożnych. Zamurowano też okna strzelnicze.

027

029 DOM DERWISZY I FORT W BLAGAJ

Południowa część kraju, Hercegowina, region Mostar, nad Buną

Blagaj jest niewielką wsią, która w przeszłości odegrała znaczącą rolę w historii kraju. W niezwykle malowniczym miejscu, gdzie ze skalnej groty swój początek bierze rzeka Buna znajduje się domek derwiszy Tekke. Jest to specjalnie zaprojektowana budowla, która służyła zgromadzeniom o charakterze religijnym. Budynek powstał ok. XVI w. i zawiera w sobie elementy architektury osmańskiej. Nad wsią na wysokim wzgórzu zachowały się także ruiny dawnego fortu, będącego w przeszłości siedzibą bośniackich władców. W forcie urodziła się królowa Bośni Katarina Kosača-Kotromanić. Kompleks obronny postawiono na miejscu rzymskiego fortu z początków ery nowożytnej. Zabudowania i otaczające je 14-metrowe mury wznoszą się na wysokim, trudno dostępnym wzgórzu. Bryła fortecy została dostosowana do terenu i ma kształt nieregularnego wielokąta. Wewnątrz murów zachowały się ślady zabudowań zarówno z pierwszego okresu, jak i z czasów osmańskich. Znajdował się wśród nich XV-wieczny pałac.

030 KANION RZeki NERETWY

Południowa część kraju, pomiędzy miejscowościami Konjic i Mostar

Rzeka Neretwa płynie malowniczo pośród wysokich skalistych szczytów Gór Dynarskich. Do najpiękniejszych odcinków zalicza się fragment pomiędzy miejscowością Konjac i Mostarem, nazywany Kanionem Rzeki Neretwy. Nurt w tym rejonie nie tworzy prostej linii, lecz wiję się, jakby poszukiwał najlepszej drogi pomiędzy skalnymi ścianami. Brak tu płaskiego nabrzeża, skąpa jest także roślinność. Ograniczone skalnymi ścianami koryto ma zmienną szerokość, co sprawia, że w węższych miejscach wody się burzą i tworzą groźnie wyglądające spiętrzenia. Na niezwykłość tego rejonu składają się też szmaragdowozielony kolor wody i najwyższa klasa jej czystości. Dawniej tereny nad rzeką były zamieszkiwane, ale obecnie można zobaczyć tylko pojedyncze, na wpół zrujnowane domy, które dawno zostały opuszczone. Wzdłuż rzeki biegnie linia kolejowa, pokonująca liczne tunele.

031 PARK NARODOWY SUTJESKA

Południowo-wschodnia część kraju, przy granicy z Czarnogórą

Park Narodowy Sutjeska to najstarszy na terenie Bośni i Hercegowiny obszar chroniony, założony w 1965 r., obejmujący powierzchnię 17,5 tys. ha. Nazwa parku pochodzi od rzeki Sutjeski, która przepływa przez jego teren. Na chroniony obszar w większości składają się rejony górskie, w których usytuowany jest najwyższy szczyt kraju – Maglić (2386 m n.p.m.). Szczególnie cenne są tu formacje roślinne obejmujące m.in. fragmenty pierwotnej puszczy Perućica. Na terenach górskich zachował się typowy strefowy układ roślinności: lasy mieszane w dolnych partiach, formacje iglaste z przewagą sosen oraz świerków na wyższych obszarach oraz górskie łąki powyżej granicy lasu. Pojawiają się tu gatunki roślin alpejskich,

030

w tym wiele endemicznych. Typowa dla tego regionu fauna to niedźwiedzie brunatne, wilki i dziki. Samodzielne środowisko tworzy leżące na wysokości 1500 m n.p.m. jezioro Trnovačko o ciekawym kształcie zbliżonym do serca, a także 82-metrowy wodospad Skakavac.

032 PIASKOWE PIRAMIDY W FOČA

Wschodnia część kraju, Republika Serbska, w pobliżu rzeki Driny

Natura tworzy krajobrazy, które nie tylko zadziwiają pięknem, ale również pobudzają do refleksji nad tym, jak powstały. Formacje skalne o nietypowych kształtach są spotykane w wielu krajach, ale Bośnia i Hercegowina może się pochwalić Piaskowymi Piramidami. Te niecodzienne twory w pobliżu miasta Foča powstawały przez około 200 lat. Piasek nie jest dobrym materiałem budulcowym, ale oddziaływanie zmiennych temperatur (od znacznych mrozów po upały), zamarzającej wody, wiatrów i innych czynników atmosferycznych sprawiło, że piaszczysta gleba ulegała erozji i w ten sposób powstały dziesiątki piaskowych słupów. Piramidy występują w skupiskach na szczytach piaskowych pagórków lub na ich zboczach. Większość z nich jest nietrwała i chociaż z pozoru sprawiają wrażenie twardych i solidnych, przy dotknięciu się rozsypują, dzięki czemu zapewniają ciągłą zmienność krajobrazu w tym rejonie.

029

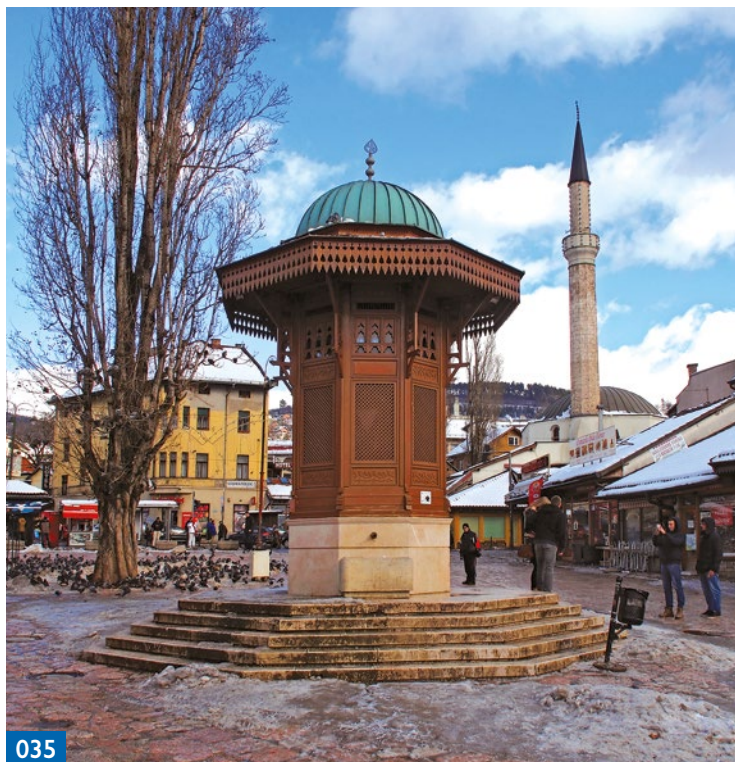
031

033 STARY MOST I STARÓWKA W MOSTARZE

Południowa część kraju, Hercegowina, nad Neretwą

Kamienny most w Mostarze to symbol Bośni i Hercegowiny, który ma podwójną wymowę. Z jednej strony jest przykładem kunsztu inżynieryjnego z okresu, kiedy współczesne techniki budowlane jeszcze nie istniały, a z drugiej – symbolem tego, co miało dzielić, a w rezultacie łączyć. Historia mostu jest związana z historią samego Mostaru. Miasto powstało po dwóch stronach rzeki Neretwy nie bez powodu. Każdy z brzegów był zasiedlony przez ludność innego wyznania. Na początku przez rzekę przerzucono jedynie niewielki drewniany mostek. Różnice wyznaniowe nie skłaniały do zmiany tej sytuacji. Inicjatorem budowy kamiennego arcydzieła był turecki sułtan w drugiej połowie XVI w. Konstrukcja ma nietypowy kształt, nawiązujący do tureckiej symboliki. Most powstał z 456 bloków białego marmuru spajanych żelaznymi klamrami. Jego wysokość to ok. 20 m nad powierzchnią wody. W pobliżu mostu warto zwiedzić starówkę na której zachowało się wiele tradycyjnych budynków. Część z nich, jak XVII-wieczny dom turecki, skupia się przy uliczce Kujundžiluk. Znajdują się tu także kamienna wieża Tara, dawniej służąca za prochownię, XVIII-wieczna wieża zegarowa, najstarszy w Mostarze, niewielki Krzywy Most i mnóstwo zabytkowych domów mieszkalnych. Wśród najpiękniejszych świadectw życia osmańskiego należy wymienić XVI-wieczne meczety Karadžozbega i Tabacica.

035

034 WODOSPADY KRAVICA

Południowa część kraju, w pobliżu granicy z Chorwacją

Trebižat to niewielka rzeka o długości 51 km, główny dopływ Neretwy. Przeważnie płynie spokojnie wąskim korytem, jednak w pobliżu granicy z Chorwacją na odcinku 3 km tworzy malownicze kaskady. Wodospady Kravica zalicza się do największych przyrodniczych atrakcji Bośni i Hercegowiny. Rozgałęziająca się w szerokie rozlewisko rzeka formuje kilka nurtów, które spadają w dół na skalnych progach. Wodospady rozpościerają się na szerokości ok. 100 m. Różnica poziomów wody w jej górnym i dolnym biegu wynosi ok. 25 m. Dzięki występującym w tym rejonie trawertynom woda w rzece i w wodospadach jest krystalicznie czysta i błękitna. U podnóża kaskad tworzy się duże rozlewisko nadające się do kąpeli, chociaż spadająca woda ma stosunkowo niską temperaturę.

035 ZABYTKE SARAJEWA

Środkowa część kraju, Bośnia, u podnóża Gór Dynarskich

Sarajewo znane jest przede wszystkim z zimowej olimpiady, a także z toczonych tu w latach 90. XX w. walk narodowościowych. Sarajewo ma niezwykle bogate dziedzictwo kulturowe, skupione wokół starej części miasta, stanowiące świadectwo wielowiekowej przeszłości. Można z powodzeniem uznać, że jest ono najbogatsze i najbardziej fascynujące ze wszystkich krajów bałkańskich. Listę wartościowych obiektów i miejsc otwiera stare tureckie centrum handlowe Baščaršija założone jeszcze w XV w. za czasów panowania na Turków Bałkanach. Prawdopodobnie z XVI w. pochodzi Stara Cerkiew, chociaż jej dokładny wiek nie został ustalony.

We wnętrzu świątyni znajduje się niezwykle cenna kolekcja sztuki sakralnej oraz rękopisów. Meczet Gazi Husrev-beg i meczet Ali-Paszy to zabytkowe świątynie muzułmańskie. Katedra Serca Jezusowego jest najważniejszym i najstarszym kościołem katolickim. W Sarajewie można też znaleźć wiele zabytkowych budynków świeckich, wśród których najstarsze powstały w XIV w. Na uwagę zasługuje również Most Łaciński na rzece Miljacka, na którym w 1914 r. doszło do zamachu na arcyksięcia Franciszka Ferdynanda Habsburga, które to wydarzenie uznawane jest za bezpośrednią przyczynę wybuchu I wojny światowej.

036 ZABYTKE W JAJCACH

Środkowa część kraju, Bośnia, ok. 50 km na południe od Banja Luki

Miejscowość Jajce istniała już w czasach rzymskich jako niewielka osada Pelva. Przez wieki rozwijała się i przekształcała pod wpływem różnych kultur, dzięki czemu dziś jest niezwykle cennym zbiorem zabytków architektonicznych i miejscem o ogromnych walorach krajobrazowych. Najważniejszym zabytkiem w mieście Jajce jest średniowieczna twierdza. Zachowały się po niej m.in. XV-wieczne katakumby, w których pochowano bośniackich władców. Szczególnie zaznaczyło się tutaj panowanie tureckie. Po ok. 350 latach osmańskich rządów pozostał meczet Esmy Sultanii z 1753 r., który stanowi rekonstrukcję świątyni zburzonej podczas ostatniej wojny, a także wiele budynków mieszkalnych o charakterystycznych cechach architektonicznych. Interesującym miejscem są ruiny kościoła św. Łukasza ze słynną wieżą obronną, która jak na owe czasy miała monumentalne rozmiary i grubość ścian przekraczającą 4,5 m. Wartościowym i bardzo malowniczym zabytkiem jest też kompleks młynów z XVII w. ulokowany na rzece Plivie na zachód od miasta.

036

037

038

039

037 CERKWIE W SOFII

Zachodnia Bułgaria, u podnóża Gór Witosza

W Bułgarii dominuje wyznanie prawosławne, dlatego cerkwie są codziennym widokiem. Do najciekawszych i najcenniejszych z pewnością należy zaliczyć cerkiew Bojańską w Sofii. Niewielka świątynia ukryta wśród nowoczesnej zabudowy stanowi zabytek o ogromnej wartości. Zarówno sam budynek, pochodzący z okresu średniowiecza, jak i kryjące się w nim XIII-wieczne freski, są zaliczane do największych skarbów bułgarskiej kultury narodowej. Freski to ponadto przykład sakralnej sztuki bałkańskiej, wpisany na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Przyrodniczego UNESCO. Wśród zachowanych obrazów ściennych pojawiają się m.in. portrety cara Konstantyna, carycy Ireny i dostojników Kościoła prawosławnego. Drugą ważną świątynią w Sofii jest sobór św. Aleksandra Newskiego. Ogromna budowla jest siedzibą władz kościelnych oraz główną świątynią Bułgarskiego Kościoła Prawosławnego. Jest to również zabytek o dużych walorach architektonicznych i znaczeniu historycznym. Sobór został wybudowany na przełomie XIX i XX w. jako wyraz uznania dla cara Rosji Aleksandra II Newskiego, wspaniałego wodza. Cerkiew wzorowana jest na świątyniach bizantyjskich, wyposażono ją w kopuły dekorowane złotem, alabastrowe trony cesarskie oraz marmurowe wejście. Równym bogactwem cechuje się wnętrze, gdzie na ścianach znajdują się freski autorstwa znanych rosyjskich malarzy.

038 CZUDNITE MOSTOWE

Południowa Bułgaria, Rodopy, 70 km na południe od Płowdiw

Jednym z ciekawszych miejsc w Bułgarii są Czudnite Mostowe (dosł. piękne mosty) w Rodopach. Dwie monumentalne, naturalne konstrukcje powstały w wyniku geologicznego kataklizmu. Ogromna, wypłukana przez wodę wapienna jaskinia uległa zawaleniu najprawdopodobniej z powodu trzęsienia ziemi. Nowa arkadowa formacja przez lata była poddana działalności czynników atmosferycznych,

które wyszlifowały jej powierzchnię. Oba mosty mają duże rozmiary – dłuższy osiąga 96 m długości i ok. 70 m wysokości, drugi jest nieco mniejszy (48 m wysokości). Przez środek skalnego łuku przepływa strumień górski, niestety, latem potok wysycha, dlatego malowniczy widok najlepiej podziwiać wiosną.

039 DOLINA RÓŻ

Środkowa Bułgaria, w okolicach miasta Kazanlyk

Bułgarska Dolina Róż to miejsce znane każdemu Europejczykowi z powodu produkowanego tu słynnego olejku różanego. Region ma niepowtarzalny urok, zwłaszcza w maju i czerwcu, kiedy kwitną róże. Zbiór delikatnych i cennych płatków przypomina winobranie w zachodnich rejonach Europy, a z tej okazji organizowane są tradycyjne imprezy. W lokalnych wioskach odbywają się wielkie festyny z poczęstunkiem i koncertami. Do wyprodukowania jednego kilograma olejku potrzeba 3 t płatków różanych, zatem zbiory muszą być ogromne i pracochłonne, gdyż płatki zbiera się ręcznie.

040 JEŹDZIEC Z MADARY

Północno-wschodnia Bułgaria, ok. 15 km na wschód od Szumenu

Jeździec z Madary to jeden z najbardziej znanych i kojarzonych z Bułgarią zabytków. Stanowi on nie tylko przykład artystycznego kunsztu, lecz także pamiątkę po dawnych wydarzeniach historycznych. O jego wartości może świadczyć fakt wpisania zabytku na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO. Jeździec z Madary jest reliefem wykonanym w litej skale w okolicy wsi Madara, od której monument wzięł swoją nazwę. Za okres powstania dzieła uznaje się wczesne średniowiecze, pomiędzy VIII i IX w. Relief przedstawia postać na koniu, trzymającą w ręku włócznię wycelowaną w lwa. Dzięki zwierzę jest ulokowane przy końskich kopytach. Elementem dodatkowym jest towarzyszący człowiekowi pies. Cechą charakterystyczną reliefu jest wymowność sceny. Rytowi skalnemu towarzyszy szereg inskrypcji wykonanych w języku greckim.

040

041

041 PARK NARODOWY PIRINU

Środkowa Bułgaria, centralna część gór Pirin

Pasma górskie Pirin rozciąga się na długości ok. 40 km. Na jego terenie powołano jeden z trzech bułgarskich terenów chronionych – Park Narodowy Pirinu – który obejmuje krajobraz górski o charakterze alpejskim wraz z lokalną specyficzną roślinnością i fauną. Najwyższym szczytem Pirinu jest Wichren o wysokości 2914 m n.p.m. Park założono w 1962 r. i początkowo obejmował obszar zaledwie 62 km², jednak w trosce o cenne środowisko w 1974 r. znacznie go powiększono i obecnie zajmuje ok. 400 km². Pomimo surowego klimatu cały rejon charakteryzuje wyjątkowo bogactwo gatunkowe roślin, które sklasyfikowano w liczbie ok. 1300. Na obszarach leśnych pojawiają się objęte ochroną sosna czarna i biała. W lasach dominują świerki, sosny i jodły. W wyższych partiach górskich rozciągają się tereny trawiaste z charakterystyczną roślinnością zielną, typową dla obszarów na tej wysokości. Faunę reprezentuje ok. 2100 bezkręgowców i 250 kręgowców.

042 PLAŻE W OKOLICACH PRIMORSKA

Południowo-wschodnia Bułgaria, na południe od Sozopolu

Pięcioletnie Primorsko położone jest u stóp góry Strandža, na wrzynającym się w Morze Czarne półwyspie przypominającym kształtem głowę ogromnego krokodyla. Miasto z obu stron otoczone jest rozległymi plażami. Pokryte białym piaskiem wybrzeże łagodnie opada w stronę krystalicznego morza, którego woda osiąga temperaturę nawet 27°C. Łagodny klimat i spokojne wody przyciągają do Primorska miłośników wędkarstwa, do dyspozycji których są łodzie i stateczki zacumowane w porcie rybackim. Na północ od Primorska znajduje się malowniczy

rezerwat przyrody rzeki Ropotamo, na którą można się wybrać w rejs taksówką wodną. Oprócz wielu gatunków ptactwa żyją tu także żółwie błotne, które uwielbiają zagrzebywać się w mokrym piasku nawet na plażach.

043 PRZYLĄDEK KALIAKRA

Północno-wschodnia Bułgaria, ok. 40 km od granicy z Rumunią

Klifowy przylądek Kaliakra (dost. piękny) w najdalej wysuniętej na północ części bułgarskiego wybrzeża to dwukilometrowy pas malowniczego urwiska. Zarówno krajobraz tego miejsca, jak i lokalny ekosystem podlegają ścisłej ochronie. Zbudowane z czerwonego piaskowca wielowarstwowe klify Kaliakry mają nawet 70 m wysokości. Schodzące pionowo do morza skały urozmaicają liczne groty i jaskinie. W ciepłych wodach Morza Czarnego żyje bogata fauna morska, czasem można zobaczyć nawet delfiny. Okolica poza niekwestionowanymi walorami przyrodniczymi może się poszczycić również licznymi ruinami dawnych fortec, malowniczo usytuowanymi na stromych skałach.

044 REZERWAT PRZYRODY SREBYRNA

Północno-wschodnia Bułgaria, ok. 15 km na zachód od Silistry

Sercem rezerwatu przyrody Srebyrna jest średniej wielkości jezioro o tej samej nazwie, usytuowane niedaleko Silistry, w pobliżu Dunaju. Rezerwat zajmuje powierzchnię 600 ha, na którą składają się jezioro oraz przyległe podmokłe tereny. Płytke wody o głębokości od 1 do 3 m są idealnym środowiskiem dla ptaków, które zatrzymują się tu podczas sezonowych wędrówek. Kilkanaście gatunków ryb żyjących w płytkim jeziorze stanowi łatwy łup dla kormoranów, pelikanów i czapli. W okolicy zbiornika pojawiają się także rzadkie gatunki roślin szuwarowych.

045 RILSKI MONASTYR

Zachodnia Bułgaria, zachodnia część gór Riła

Monastyr Rilski to najśłynniejszy monastyr w Bułgarii. Usytuowany w górach klasztor stanowi zamknięty kompleks, w którym mnisi od X w. oddawali się kontemplacji i praktykom religijnym. Zasluguje on na uwagę nie tylko ze względu na swoją wartość religijną i architektoniczną, stanowi również symbol walki o zachowanie tożsamości narodowej. Założycielem kompleksu był pustelnik Iwan z Riły, który wybudował w malowniczej dolinie niewielki klasztor. Obecnie w zespole otoczonym masywnymi, grubymi na 2 m i wysokimi na 24 m murami znajduje się m.in. cerkiew Świętej Bogurodzicy, znana z przepięknych fresków i cennego ikonostasu. Wewnętrzny dziedziniec zajmuje 3000 m² i otacza go zabudowa mieszcząca cele mnichów. Budynki mają trzy kondygnacje i są wyposażone w dekorowane krużganki. Na terenie klasztoru zachowała się też słynna sześciokondygnacyjna Baszta Chrelina o wysokości 23 m.

042

045

043

048

049

046

046 SIEDEM RILSKICH JEZIOR

Zachodnia Bułgaria, zachodnia część gór Riła

Polodowcowe Jeziora Rilskie zaliczają się do największych turystycznych i przyrodniczych atrakcji Bułgarii. Na zespół składa się siedem niewielkich zbiorników wodnych o krystalicznie czystej wodzie, usytuowanych w górach na wysokości od 2100 do 2500 m n.p.m. Wszystkie są połączone w jeden kaskadowy system, dzięki któremu woda stale spływa do niższych jezior i tworzy przy tym malownicze niewielkie wodospady. Każde z jezior jest inne pod względem kształtu, kolorystyki tafli wodnej i otaczającej go przyrody. Z tego powodu nadano im nazwy: Łza, Oko, Rybne, Dolne, Nerka, Botaniczne i Bliźniak. W całym zespole najciekawsze jest okrągłe Oko, ponieważ uważa się je za najgłębsze jezioro cyrkowe w Bułgarii. Oko ma 37,5 m głębokości i cechuje się wyjątkowo ciemną, niemal granatową taflą wody. System zbiorników kończy się najniżej usytuowanym Jeziorem Dolnym, z którego wypływa rzeka Dżerman.

047 SKALNE CERKWIE W IWANOWIE

Północna Bułgaria, okolice wsi Iwanowo, 20 km na południe od Ruse

Okolice Iwanowa leżącego nad rzeką Rusenski Łom słyną z niepowtarzalnego zespołu cerkwi. Zostały one wykute w skałach. Kompleks monolitycznych budowli powstał na wysokim klifowym brzegu rzeki, w skalnej ścianie, na wysokości ok. 32 m nad poziomem rzeki. Najcenniejszym jego elementem są freski ścienne pochodzące z okresu powstania zespołu i stanowiące jeden z najciekawszych zabytków sakralnego malarstwa naskalnego z okresu średniowiecza. W skład kompleksu wchodzi monastyr Archanioła Michała, który powstał w XIII w. Główna świątynia to cerkiew Przemienienia Pańskiego, przypuszczalnie najstarsza konstrukcja w całym zespole. O znaczeniu tego miejsca dla lokalnej społeczności może świadczyć fakt, że powstało tu w sumie ok. 40 świątyń i 300 pomieszczeń o różnym przeznaczeniu. Do skalnych cerkwi przybywali z wizytami bułgarscy carowie i składali na rzecz świątyń cenne dary ze złota.

050

048 STOBSKIE PIRAMIDY

Zachodnia Bułgaria, zachodnia część gór Riła, w pobliżu Rilskiego Monastynu

Stobskie Piramidy to jedna z najbardziej spektakularnych formacji, jakie można spotkać w Bułgarii. Szczególnie zachwycająco prezentuje się widok od strony rzeki, ponieważ skalne ściany zdają się wyrastać wprost z wody. Stobskie Piramidy w górach Riła to ogromne skupisko ciasno przylegających do siebie skalnych słupów o wysokości od 6 do 12 m. Każda z piramid ma inny kształt – można tu zobaczyć zarówno zaokrąglone szczyty, jak i ostre iglice. Charakterystyczne są też szerokie, połączone ze sobą podstawy piramid. Te charakterystyczne formacje częściej pojawiają się na stokach północnych, co wiąże się z panującymi tam niższymi temperaturami i mniejszym nasłonecznieniem. Wpływająca do szczelin skalnych woda zamarza, przez co powiększa swoją objętość i rozsada ściany masywu. Piramidy cechują się różnorodnością kolorystyczną i przyjmują barwy od jasnej żółci po czerwień i ciemny brąz.

049 TWIERDZA ASENOWGRAD

Południowa Bułgaria, ok. 20 km na południowy wschód od Płowdiw

Bułgarskie Rodopy słyną z dużej liczby dawnych warowni. Zabudowania te świadczą o średniowiecznych korzeniach osadnictwa na tym obszarze. Jedną z takich konstrukcji jest twierdza leżąca w niewielkim miasteczku Asenowgrad u stóp gór. Znajduje się na niedostępnej skale, na którą można się dostać jedynie wąską górską ścieżką, stromo wspinając się pod górę. Zdobycie twierdzy w przeszłości było praktycznie niemożliwe z uwagi na bardzo trudny dostęp. Uznaje się, że forteca powstała w okresie trackim, a budowę zainicjował car Iwan Asen I. Do dziś pozostały tylko ruiny, ale dzięki nim można zapoznać się z rozwiązaniami architektonicznymi powszechnymi w tamtych czasach. Twierdza przez wieki pełniła funkcje obronne, o czym mogą świadczyć ślady późniejszej przebudowy i umocnień. Kompleks zajmuje powierzchnię ok. 15 ha i otacza go mur z jednym wejściem. Na terenie warowni wznosi się również kościół.

050 TWIERDZA KALETO

Północno-zachodnia Bułgaria, Bełogradczik, ok. 45 km na południe od Widynia

Miasteczko Bełogradczik słynie z niepowtarzalnych krajobrazów, jakie tworzą okoliczne formacje skalne. Obszar ten jest znany przede wszystkim z przepięknych miast skalnych, wśród których ulokowano nietypową twierdź. Budowla sprawia wrażenie, jakby wyrastała ze skalnych ścian. Dzięki temu wydaje się ona nie do zdobycia. Twierdza Kaleto powstała jeszcze w czasach starożytnych i należy obecnie do najlepiej zachowanych wartowni obronnych z tego okresu. Wykonana z kamieni konstrukcja jest otoczona murami o grubości 2 m i wysokości ok. 12 m. Cały kompleks zajmuje powierzchnię 10 210 m² i obejmuje budynki militarne oraz mieszkalne. Twierdź rozbudowano w XIV i XIX w.

051 ZABYTKI NESEBYRU

Wschodnia Bułgaria, ok. 30 km na północny wschód od Burgas

Nesebyr jest uważany za jedno z najstarszych europejskich miast. Jego korzenie sięgają VI w. p.n.e., kiedy na terenach dzisiejszej Bułgarii rządziło plemię Traków. Tak długa historia odzwierciedla się w licznych zabytkach. W Nesebyrze znajdują się cerkwie pochodzące z różnych czasów. Wiele z nich to zabytki bizantyjskie, zaprojektowane na planie kwadratu lub rotundy, z charakterystycznymi dla tego stylu dekoracjami architektonicznymi. Z uwagi na liczbę i historyczną wartość zabytków miasto objęto ochroną rezerwatu archeologicznego. Cerkwie, które zachowały się do dziś, pochodzą z okresu między V a XIV w. Do najstarszych należą ruiny trzynawowej bazyliki wybudowanej w V w. na miejscu dawnej starożytnej świątyni. Z X lub XI w. pochodzi cerkiew św. Stefana, w XI w. wybudowano cerkiew św. Jana Chrzciciela. Nieco młodsze są inne świątynie. W części z nich zachowały się oryginalne freski.

052

051

052 ZABYTKI W PŁOWDIW

Środkowa Bułgaria, ok. 130 km na południowy wschód od Sofii

Ślady osadnictwa na terenie dzisiejszego Płowdiwu pochodzą sprzed I w. p.n.e. Pierwszy ośrodek miejski został założony przez Traków tuż przed końcem ery starożytnej. Przez prawie 2,5 tys. lat na całym obszarze panowały różne narodowości, które nie tylko wpływały na kulturę tego obszaru, lecz również pozostawiły po sobie liczne zabytki architektoniczne. Miastem przez wieki zarządzili Trakowie, Rzymianie, Bizantyjczycy, Turcy i wreszcie Bułgarzy. Jednymi z najstarszych zabytków są rzymskie ruiny, na które składają się amfiteatr z II w., obecnie odrestaurowany, i stadion rzymski. Po rządach tureckich zachowały się do dziś XV-wieczne meczety Dżumaja dżamija oraz Imaret dżamija. W Płowdiwie znajdują się liczne świątynie z najstarszymi XVI-wiecznymi cerkwiami św. Niedzieli i św. Mariny. Na liście zabytków znalazło się także wiele XIX-wiecznych budynków.

053

053 BAZYLIKA EUFRAZJANA W POREČU

Północno-zachodnia Chorwacja, zachodnie wybrzeże Istrii

Bazylika Eufrazjana to jeden z najcenniejszych chorwackich zabytków sakralnych z okresu średniowiecza. Pierwsza bazylika powstała w tym miejscu już w IV w., ok. 100 lat później została ona zastąpiona nową, większą. Obecna budowla to wynik kolejnego, trzeciego już przedsięwzięcia z XIII w. Po pierwszych świątyniach pozostały fragmenty murów i posadzki dekorowane mozaikami, które wkomponowano w konstrukcję obecnego kościoła. Mozaiki bizantyjskie przedstawiają sceny biblijne. Poza mozaikami do najcenniejszych elementów obecnego wystroju świątyni można zaliczyć XIII-wieczne cyborium, dekoracje z XVI w., bizantyjskie medaliony, średniowieczne obrazy, relikwie i wiele innych sakralnych elementów wskazujących na okres bizantyjski. Sama bryła kościoła powstała na planie ośmiokąta. Świątynia posiada kaplicę cmentarną i wieżę zakończoną iglicą. Wieża to doskonały punkt widokowy.

054 MALOWNICZE MIASTO OMISZ

Południowa Chorwacja, Dalmacja, ok. 25 km na południowy wschód od Splitu

Omisz to miasto niezwykle, które niemal zrosło się z sąsiadującymi z nim górami. Budynki wyrastają ze skał, a na podwórkach pełno jest okazałych głazów. Tłem dla miejscowości jest monumentalny kanion, który tworzą góry Mosor i Rogoznica. Wąwóz ten to miejsce ujścia rzeki Cetiny do Adriatyku. Omisz to miasto portowe słynne m.in. z pirackich kryjówek. Jak większość chorwackich osad z dostępem do morza i własnym portem Omisz rozwinął się pod panowaniem weneckim. Nowa część miasta jest ulokowana w sporej odległości od starych zabudowań. W skład starówki wchodzi wąskie uliczki usytuowane na stromych cyplach skalnych oraz niewielkie, malownicze ryneczki. Wszystko to sprawia, że można poczuć się jak w średniowieczu. To wrażenie potęgują proste kamienne domy z niewielkimi oknami. W mieście zachowały się pozostałości dawnej twierdzy.

054

055 PAŁAC DIOKLECJANA W SPLICIE

Południowa Chorwacja, środkowa Dalmacja, nad Adriatykiem

Split powstał ok. 2 tys. lat temu jako grecka osada przejęta przez Rzymian i rozwinięta za czasów legendarnego cesarza Dioklecjana. Miasto zawdzięcza dzisiaj swojemu władcy jeden z najcenniejszych zabytków w całej Chorwacji – monumentalny pałac Dioklecjana. Zachowany przez 1700 lat obecnie stanowi dziedzictwo narodowe, wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Przyrodniczego UNESCO. Ówczesna siedziba cesarska była gigantyczna, bowiem zajmowała 38 tys. m². W VII w., kiedy leżąca wokół pałacowych murów osada została zniszczona przez Awarów, ludność schroniła się za masywnymi murami pałacu. Ogromna budowla dzięki dziesiątkom komnat i korytarzyków przypominających labirynt stała się zaczątkiem nowego miasta. Obecnie to, co znajduje się w obrębie historycznego obszaru Splitu, dawniej składało się na zabudowę pałacu Dioklecjana. Do czasów współczesnych zachowały się też Złota Brama, mauzoleum Dioklecjana, ruiny akweduktu, perystylu, świątyni Jowisza, a także kilka zabytkowych kościołów z późniejszego okresu.

056 PARK KRAJOBRAZOWY BIOKOVO

Południowa Chorwacja, środkowa Dalmacja, okolice Makarskiej

Połączenie gór i morza zawsze tworzyło urokliwą kompozycję. Taki krajobraz można podziwiać w parku krajobrazowym Biokovo, który obejmuje masyw górski o tej samej nazwie rozciągający się na długości 36 km oraz szerokości

9,5 km wzdłuż wybrzeża Morza Adriatyckiego. Pasma ograniczają: rzeka Nere-twa, linia brzegowa morza, góra Omiszka oraz dolina Dupci. W wapiennych skałach gór Biokovo w wyniku procesów krasowych powstały liczne jaskinie i głębokie, wąskie wąwozy. Najwyższym szczytem jest Sveti Jure (1764 m n.p.m.), na którym zimą zalega śnieg. Dominujące formacje roślinne to lasy oraz mura-wy. Świat zwierząt reprezentują typowo górskie gatunki, jak kozice i muflony. Pojawia się również orzeł przedni. Wiosną i latem można zaobserwować barwne motyle oraz liczne gady. Teren parku został przystosowany do uprawiania spor-tów rowerowych i wspinaczkowych.

057 PARK NARODOWY BRIJUNI

Północno-zachodnia Chorwacja, południowo-zachodnia część wybrzeża Istrii

Chorwacja pod względem przyrodniczym jest krajem bardzo zróżnicowanym. Można tu znaleźć zarówno tereny porośnięte bujną i bogatą w gatunki roślinno-ścią, jak i suche, kamieniste pustkowia ze skąpymi trawami. W jednym z ciekaw-szych i cennych przyrodniczo rejonów kraju w 1983 r. założono park narodowy obejmujący kilkadziesiąt wysp archipelagu, w którym ochronie podlega lokalna flora. Tereny porastają m.in. lasy dębowe, a także greckie jodły i eukaliptusy, ce-dry i wiele innych egzotycznych gatunków. W bogatym leśnym środowisku i na obrzeżach wysepek żyje mnóstwo gatunków ptaków, m.in. mewy i kormorany. Obecność ssaków to efekt celowego sprowadzania na te tereny zwierzyny łownej. Popularne są sarny, zające i jelenie. W parku odkryto ślady dinozaurów, a także starożytne ruiny rzymskie.

058 PARK NARODOWY JEZIOR PLITWICKICH

Środkowa Chorwacja, ok. 110 km na południowy zachód od Zagrzebia

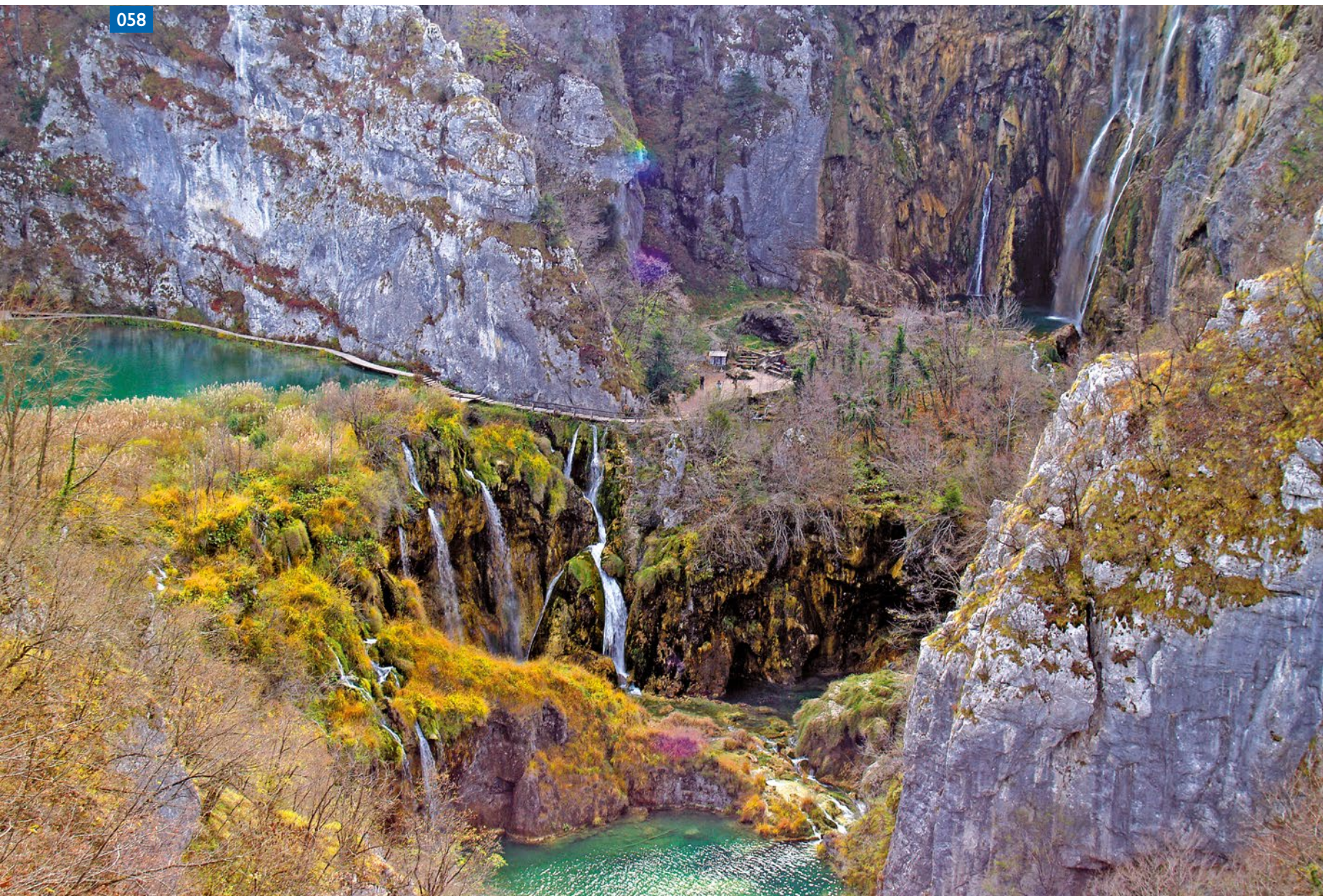
Jeziora Plitwickie to najbardziej znany chorwacki park narodowy, powołany w 1949 r. Dzięki unikatowym wartościom krajobrazowym i przyrodniczym obszar został wpisany na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Przyrodniczego UNESCO. Na objęty ochroną zespół składa się 16 jezior wraz z łączącymi je rzekami, strumykami i wodospadami, tworzącymi razem jeden wielki ekosystemem wodno-lądowy. Teren parku o powierzchni ok. 295 km² został podzielony na dwa rejo-ny. W skład Górnych Jezior wchodzi 12 akwenów, pozostałe znajdują się w strefie Dolnych Jezior. Większość formacji na tym terenie powstała w wyniku procesów krasowych. Białe skały wapienne pod wpływem czynników naturalnych formowa-ne były w jeziornie niecki, a jasny kolor tworzących je skał stanowi idealny kontrast dla lazurowej wody bogatej w minerały. Niekwestionowaną wartość stanowi także lokalna flora i fauna. Szczególnej ochronie podlega roślinność śródziemnomorska oraz lasy jodłowo-bukowe nazywane Puszczą Dynarską. W parku żyją rysie, dziki i niedźwiedzie. Piękne krajobrazy i przyrodę parku można podziwiać podczas wy-cieczek pieszych, rejsów statkiem i przejazdów kolejką turystyczną.

056

057

058

059

062

059 PARK NARODOWY MLJET

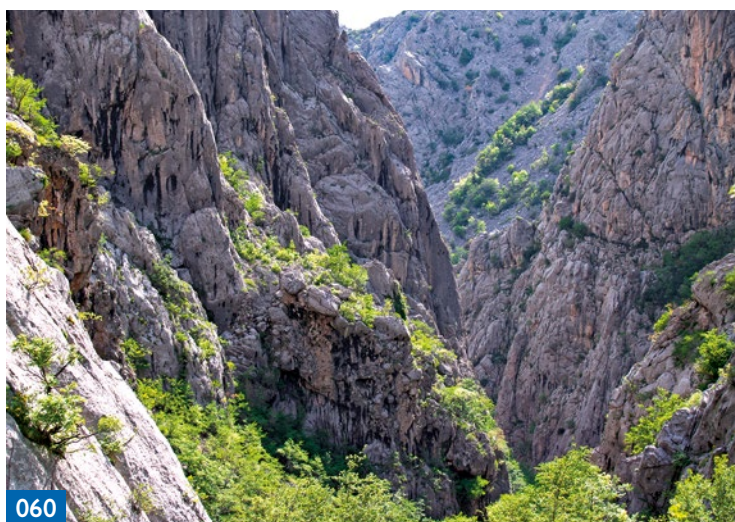
Południowa Chorwacja, wyspa Mljet, na północy zachód od Dubrownika

Park Narodowy Mljet obejmuje znaczną część wyspy o tej samej nazwie. Dzięki ochronie tego terenu zapewnione są odpowiednie warunki dla rozwoju różnorodnych roślin i zwierząt, zarówno w środowisku wodnym, jak i lądowym. Okolice głównej wyspy jest urozmaicona niewielkimi wysepkami, które dopełniają biologiczną różnorodność regionu. W rejonie parku znajdują się dwa jeziora słonowodne – Malo Jezero o powierzchni 24 ha i głębokości do 24 m oraz 145-hektarowe Veliko Jezero o głębokości do 46 m. Słona woda w zbiornikach jest efektem ich połączenia z morzem za pomocą sztucznych kanałów, dzięki którym w akwenach stale odbywa się wymiana wód. Jeziora charakteryzują się bogatą populacją ostrzyg i wysokimi temperaturami wody. Na większym z nich znajduje się też Wyspa św. Marii, na której odnaleziono ruiny dawnej rzymskiej twierdzy.

060 PARK NARODOWY PAKLENICA

Środkowa Chorwacja, południowa część gór Wlebit, okolice Starigradu

Chorwacki Park Narodowy Paklenica obejmuje górskie tereny rozpościerające się na powierzchni 3657 ha w pasmie Wlebit (Vaganski Wierch, 1757 m n.p.m.; Sveto Brdo, 1753 m n.p.m.) i przylegających do niego dolinach. Większość formacji to formy krasowe, wyżłobione przez wodę w miękkich wapieniach. Największą atrakcją parku są dwa krasowe kaniony: Velika i Mala Paklenica. Głębokie wąwozy otoczone białymi pionowymi ścianami skalnymi o wysokościach dochodzących do 350 m przyciągają tu wielu wspinaczy i miłośników górskich krajobrazów. Cały obszar przeciętany jest rzeczkami i strumieniami, na których powstały malownicze wodospady. Porastająca obszar parku roślinność to formacje uzależnione od wysokości. Dominują tu lasy dębowo-grabowe, wyżej rosną lasy dębowo-bukowe oraz iglaste z przewagą sosny czarnej. Odnotowano także istnienie ok. 1000 gatunków roślin zielnych, w tym wielu kwitnących. Z rzadszych gatunków zwierząt spotyka się tu kozice, salamandry i myszołowy.

060

061

061 RZEKA CETINA

Południowa Chorwacja, Góry Dynarskie, na północ i wschód od Splitu

Cetina nie zalicza się do długich rzek, bowiem od źródeł do ujścia ma tylko 105 km, ale nawet na tym krótkim odcinku tworzy wiele malowniczych zakątków. Dzięki ciekawie ukształtowanej dolinie jest popularnym miejscem uprawiania raftingu. Źródła Cetiny znajdują się na stokach masywu Dinara, na wysokości 385 m n.p.m. Koryto rzeki przecina skalne łańcuchy, doliny i wąwozy. Tempo nurtu przyspieszają znaczne różnice poziomów oraz wąskie koryto. Pomiędzy górami Dinara i Svilaja Cetina rzeka tworzy rozlewisko, które umożliwiło budowę elektrowni wodnej. Na początkowym odcinku, w obszarze górskim, Cetina ma aż sześć przełomów. Ujście rzeki znajduje się w malowniczym kanionie pomiędzy Mosorem i Rogoznicą. Na uwagę zasługuje także przyroda. W bystrej wodzie żyje wiele gatunków ryb typowych dla górskich strumieni, w tym jesiotr adriatycki i endemiczny jelec cetiński.

062 RZEKA KRKA

Południowa Chorwacja, okolice Szybenika

Najpiękniejszą i jedną z najpotężniejszych rzek Chorwacji jest Krka o długości zaledwie 73 km. Wyływa z masywu Dinara, znajdującego się na granicy Chorwacji i Bośni, przemierza Chorwację i uchodzi do Morza Adriatyckiego w rejonie Szybenika. Po drodze pokonuje różnice 242 m wysokości, tworząc wodospady: Bilusić buk, Prljen buk, Manojlovac, Rošnjak, Miljacka slap, Roški slap i największy oraz najsłynniejszy z nich — Skradinski buk o wysokości ok. 45 m. Zjawiska krasowe obserwowane na rzece, zwłaszcza martwica krasowa przy wodospadach, czynią z niej wyjątkowy cud natury. Związki wapnia, które wytrącają się z wody i osadzają na roślinach, zmieniają je w skały, które nakładając się na siebie, formują tarasy, a następnie wyspy lub wodospady. W rzece żyją liczne gatunki ryb, m.in. pstrągi potokowe, brzany i kielbie, na skałach wygrzewają się żmije lewantyńskie i jaszczurki zielone. Spośród awifauny liczni są przedstawiciele orłów przednich, sępów płowych i rarogów górskich. Aby chronić niezwykłą przyrodę środkowego i dolnego biegu rzeki, w 1985 r. powołano na tym terenie Park Narodowy Rzeki Krka o powierzchni przekraczającej 100 km².

063 WYSPA BRAČ

Południowa Chorwacja, Dalmacja, na południe od Splitu i Omisza

Niewiele miejsc w Europie oferuje turystom tak szeroką gamę atrakcji wypoczynkowych, jak chorwacka wyspa Brač. Przybrzeżne wody są wręcz stworzone dla surferów i żeglarzy. Vidova Góra, najwyższy szczyt na adriatyckich wyspach, to ulubione miejsce spotkań paralotniarzy. Okoliczne wzniesienia i Jaskinie Dragonja przyciągają miłośników wspinaczki, a zielone lasy porastające wyspę to raj dla myśliwych. Największą atrakcją jest Złoty Róg – malownicza plaża na piaszczystym cyplu, który zmienia swój kształt w zależności od tego, z jakiego kierunku wieją morskie wiatry.

064 WYSPA HVAR

Południowa Chorwacja, Dalmacja, na południe od wyspy Brač

Hvar należy do tych zakątków Chorwacji, które mogą zaoferować zarówno idealne warunki do letniego wypoczynku turystom spragnionym słońcem i krystalicznie czystą wodą, jak i zapewnić przeżycia estetyczne tym, którzy poszukują śladów przeszłości ukrytych w zabytkach. Niewielki skrawek lądu o powierzchni 297,38 km² jest uważany za najbardziej nasłoneczniony obszar w tym rejonie świata. Przepiękne klifowe wybrzeże z zatoczkami z jednej strony i płaski brzeg z drugiej strony wyspy, a także lasy, niewysokie góry, kręte, strome drogi oraz wszechobecna lawenda tworzą niezwykle zróżnicowany krajobraz. Na wyspie znajduje się też kilka niewielkich miast, w których można znaleźć średniowieczne kościoły. W Jelsie ulokowany jest kościół św. Marii, kościół św. Michała i romański kościół św. Jana. Jest tu również najstarsza na wyspach wieża obserwacyjna z IV w. p.n.e. Miejscowość turystyczna Vrboska również może się poszczycić małym XV-wiecznym kościołem, zaś w Hvarze istnieje najstarszy w Europie teatr.

063

064

065 ZABYTKI DUBROWNIKA

Południowa Chorwacja, południowa Dalmacja, nad Adriatykiem

Dubrownik pod względem architektonicznym należy do najpiękniejszych miast Chorwacji. Jego ozdobą jest miejska starówka znajdująca się na Liście Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Przyrodniczego UNESCO. W całym Dubrowniku można znaleźć wiele wspaniałych pałaców, kościołów i klasztorów. Miasto znane jest także z dwóch twierdz: Revelin i Lovrijenac. Stanowią one element dawnych fortyfikacji, wybudowanych w XII w. i przekształcanych przez kolejne 500 lat. Zachowane do dziś mury obronne mają 2 km długości. Twierdze ulokowano po dwóch stronach miasta. Miały one zapewnić mu bezpieczeństwo. Leżąc po wschodniej stronie twierdza Revelin cechuje się bogactwem dekoracji wnętrz. Z tego powodu przez wiele lat pełniła też funkcje administracyjne. Budowlę wyposażono w taras z widokiem na port. Twierdza Lovrijenac, nazywana dubrownickim Gibraltarem, jest usytuowana na wysokim klifie. Stanowi on idealny punkt obserwacyjny.

066 ZABYTKI PULI

Północno-zachodnia Chorwacja, południowa część wybrzeża Istrii

Korzenie Puli sięgają czasów rzymskich. Jej położenie w sąsiedztwie siedmiu wzgórz również przywodzi na myśl potężny Rzym. Pierwsza istniejąca tu w IV w. kolonia nazywała się Pietas Julia. Miasteczko szybko zyskało znaczącą pozycję na arenie europejskiej i stało się ważnym ośrodkiem administracyjnym. Do dziś w Puli zachował się jeden z największych w Europie rzymskich amfiteatrów, do złudzenia przypominający Koloseum. Budowla powstała za czasów Wespazjana i mogła jednorazowo pomieścić 20 tys. widzów. Jest to jeden z nielicznych amfiteatrów, który zachował się niemalże w całości. Z kolei rzymska świątynia Jowisza została przekształcona na chrześcijańską katedrę, w której znajdują się sarkofag z III w. oraz fragmenty rzymskich mozaik. Inne pozostałości po pierwszej kolonii to forum oraz świątynia Augusta z I w.

065

067

067 ZABYTKI ROVINJA

Północno-zachodnia Chorwacja, zachodnie wybrzeże Istrii

Niewielkie miasto portowe Rovinj jest nie tylko malowniczo położone na stałym lądzie oraz na niewielkiej wysepce, lecz również może się poszczycić bogatą historią. Powstało ok. VII w. p.n.e. za sprawą ludu Ilirów, z czasem podbili je Rzymianie, później Bizantyjczycy, wreszcie stało się częścią Republiki Weneckiej. Większość miast pod panowaniem Wenecjan rozwijała się w oparciu o handel. Taki los spotkał również Rovinj, który w okresie między XIII a XVIII w. przeżywał swój rozkwit i zyskał wtedy wiele nowych budowli, zarówno mieszkalnych, jak i użyteczności publicznej. Drugim okresem prosperity było panowanie Habsburgów pod koniec XIX w. Obecna starówka to przegląd zabytków z różnych okresów. Zachowały się tu m.in. XVI-wieczne mury miejskie, łuk Balbi (brama) oraz zabytkowa wieża zegarowa wybudowane za czasów Wenecjan. Można tu zobaczyć liczne domy mieszkalne, barokowe i renesansowe pałace, a także wejść do katedry św. Eufemii słynącej z wysokiej na 57 m wieży z okresu habsburskiego.

068 ZABYTKI SZYBENIKA

Środkowa Chorwacja, Dalmacja, między Zadarem a Spletem

Szybenik to jedno z chorwackich miast o historycznym znaczeniu, w którym zachowało się wiele cennych zabytków. Po raz pierwszy informacje o Szybeniku pojawiły się dopiero w XI w., co odróżnia go od większości ośrodków zawdzięczających swoje powstanie Ilinom. Szybenik ma korzenie chorwackie i zawsze był

zamieszkiwany przez Chorwatów. Na obszarze dzisiejszej starówki znajduje się wiele zabudowań dokumentujących tysiące lat jego przeszłości. Do najstarszych należy katedra św. Jakuba z XV w., stanowiąca przykład połączenia stylu gotyckiego i renesansowego. Świątynia z jasnego kamienia, z kopulastym dachem i wieżyczkami, jest zwieńczona rzezbami świętych. Przy wejściu do kanału portowego znajduje się dawna XVI-wieczna twierdza św. Mikołaja, która w założeniu miała bronić miasta przed Turkami. W kolejnym stuleciu została wybudowana forteca św. Jana i Šubičevaca, jako uzupełnienie konstrukcyjne twierdzy św. Mikołaja. W XVI w. powstała również miejska sala konferencyjna.

068

z XI w. oraz dwie cerkwie i kaplica z freskami z XIII–XV stulecia usytuowane we wsi Kalopanagiotis. W Panagia Phorviotissa z XI w., koło Nikitari, zachowały się oryginalne freski z przełomu XI i XII w. W Panagia tou Arakou z XII w., we wsi Lagouder, szczególnie cenny jest fresk przedstawiający Chrystusa Pantokratora. Większość najcenniejszych obiektów, osiem cerkwi i jeden klasztor, wpisano na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Przyrodniczego UNESCO. We wpisie pominięto najwspanialszy ze średniowiecznych klasztorów cypryjskich, monaster Kykkos z XI w., znajdujący się na wzgórzu, od którego pochodzi jego nazwa.

070 PÓŁWYSEP AKAMAS

Najdalej na zachód wysunięta część Cypru

069 MALOWANE KOŚCIOŁY

Centrum zachodniej części Cypru, góry Troodos

W górach Troodos w zachodniej części Cypru zachował się zespół średniowiecznych cerkwi i monasterów, reprezentujących architekturę bizantyjską. Zabytki słyną z wysokiej klasy artystycznej i świetnie zachowanych fresków. Najstarsze z kościołów powstały w XI w., jednak freski nie zawsze są datowane na okres budowy kościoła. W cerkwi Agios Nikolaos tis Stegis z XI w., usytuowanej koło Kakopetrii, można podziwiać freski z okresu XI–XVII w. uważane za najcenniejsze w tym regionie. Równie ciekawy jest klasztor Agios Ionannis Lampadistis

Przyroda na Cyprze tworzy niepowtarzalne krajobrazy, na które składają się naturalne formacje skalne i bujna, nieskażona przez człowieka roślinność. Niewątpliwym atutem tego miejsca jest ciepły klimat, który umożliwia rozwój egzotycznych roślin i zwierząt, również w środowisku wodnym. Jednym z najpiękniejszych zakątków wyspy jest półwysep Akamas. Urozmaicone półkami skalnymi i cyplami wybrzeża klifowe mają tu monumentalne rozmiary. U podnóża klifów rozpościerają się zaciszne piaszczyste plaże. Świat roślin reprezentuje ok. 530 gatunków drzew, krzewów i roślin zielnych. Powszechnie występują sosny, tworzące jednogatunkowe lasy, a także rzadkie łąkowe storczyki. Na półwyspie zaobserwowano ok. 170 gatunków ptaków wędrownych. W nielicznych wioskach mieszkali przede wszystkim Turcy cypryjscy, którzy po podziale wyspy przenieśli się do części północnej.

071 SKAŁA AFRODYTY

Południowo-zachodnie wybrzeże, Petra Tou Romiou, na wschód od Pafos

Według starożytnych podań to właśnie tutaj, na wapiennej skale u wybrzeży Pafos wynurzyła się z morskiej piany Afrodyta. Bogini piękna i miłości opalała się na tutejszej plaży i spacerowała w objęciach swojego kochanka, Adonisa. Starożytna legenda sprawia, że Pafos jest ulubionym miejscem zakochanych. Zgodnie z tradycją przybysze wypowiadają swoje życzenia i w intencji ich spełnienia zawieszają białe chusteczki na gałęziach drzew marzeń rosnących wokół plaży. Podobno odnalezienie na plaży kamienia w kształcie serca przypieczętuje dożgonną miłość kochanków. Wielu zabiera na pamiątkę białe otoczaki, którymi pokryty jest brzeg, ale według mieszkańców nie jest to zbyt rozsądne. Podobno kamienie zabrane z plaży Afrodyty powodują bezsenność i lepiej zostawić je na ich właściwym miejscu.

072 WĄWÓZ AVAKAS

Zachodni Cypr, ok. 20 km na północ od Pafos

W południowo-zachodniej części półwyspu Akamas usytuowany jest malowniczy wąwóz Avakas. Kanion został wyrzeźbiony w skałach przez maleńką rzekę Avgas. Długość skalnego jaru ma ok. 3 km, a jego szerokość nie przekracza 4 m. Ściany kanionu sięgają nawet 30 m wysokości. Latem wąwóz jest całkiem suchy, ale wiosną wody rzeki są głębokie, a nurt bardzo silny i wzburzony. Taka sytuacja jest także możliwa po silnych opadach, dlatego przed wejściem do kanionu ustawione są tablice z ostrzeżeniami dla turystów. W pobliżu jaru rośnie wiele ciekawych odmian flory, m.in. drzewa figowe (*Centaurea akamantis*), spotykane tylko w tym miejscu. W okolicy żyją kozy, które lubią spacerować po stromych ścianach wąwozu, dlatego podczas spacerów zalecane jest zachowanie ostrożności ze względu na spadające kamienie.

073

073 ZABYTKI PAFOS

Zachodnie wybrzeże Cypru

Pafos to miasto o wyjątkowej wartości historycznej. Decydują o tym trzy niezwykle zabytki, stanowiące pamiątkę po ważnych okresach z przeszłości oraz przykład cennej sztuki starożytnej. Najstarsze z tej grupy są Grobowce Królewskie znalezione w okolicy miasta podczas prowadzonych prac wykopaliskowych. W skład zespołu wchodzi ok. 100 grobowców z okresu od IV do III w. p.n.e. W komorach grobowych znaleziono pozostałości fresków oraz elementy architektoniczne w stylu doryckim. Drugim ważnym zabytkiem jest bizantyjski zamek z XIII w., wybudowany tuż przy wejściu do portu w celu kontroli statków podczas wojen weneckich i tureckich. Twierdza została zniszczona w XVI w., ale później ją odbudowano. Najbardziej znanym i cenionym zabytkiem są słynne mozaiki z Pafos. Stanowią one element ruin starożytnego rzymskiego miasta z IV w. p.n.e. Podczas prac archeologicznych znaleziono 556 m² mozaik.

074 ZAMEK W KYRENII

Północne wybrzeże Cypru (część turecka), ok. 20 km na północ od Nikozji

W czasach starożytnych na Cypr zawitali Grecy, którzy założyli tu miasto Kyrenia. Minęło wiele wieków, Grecy opuścili to miejsce, a Kyrenia pozostała i rozwijała się pod wpływem kolejnych władców i kolejnych kultur. Z tego drugiego okresu do dziś przetrwał zamek Girne usytuowany na terenie zabytkowej starówki. Lokalizacja fortyfikacji nie jest przypadkowa, bowiem wybudowano ją na wzgórzu w bezpośrednim sąsiedztwie portu. W przeszłości właśnie ten port przyczynił się do rozwoju miasta, dlatego ufortyfikowana twierdza miała stanąć na jego straży. Czas budowy zamku Girne nie jest do końca znany. Szacuje się, że powstał ok. VI w., jednak pierwsze wzmianki o budynku pojawiają się dopiero w 1191 r., kiedy Cypr zajął król Ryszard Lwie Serce. Po przejęciu przez Wenecjan został odbudowany i w tej formie zachował się do dziś. Odrestaurowany kompleks obejmuje obecnie budynek kościoła, kilka twierdz portowych i lądowych, wewnętrzny dziedziniec, wieżę i baseny na wodę deszczową.

074

071

072

075 MONASTYR OSTROG

Środkowa Czarnogóra, ok. 15 km na południe od miasta Nikšić

Klasztory w skałach można spotkać w wielu krajach świata. Dążenie do zbliżenia z Bogiem w przeszłości skłaniało mnichów do poszukiwania miejsc, które nie tylko zapewnią odosobnienie i warunki kontemplacji, ale też będą wymagały ogromnego nakładu pracy. Monastyr Ostrog, wbudowany w skalną wnękę na zboczu doliny Zety, powstał w XVII w. Na kompleks składają się cztery cerkwie, z których jedna jest wykuta w skałach. Zachwyca sposób, w jaki architektura została tu zintegrowana z naturalnym krajobrazem. Ciekawostką są XVII-wieczne freski i dzwony, wśród których znajduje się największy na Bałkanach, ważący aż 11 t. Klasztor jest celem licznych pielgrzymek i najważniejszym sanktuarium na Bałkanach.

076 PARK NARODOWY DURMITOR

Północna Czarnogóra, w pobliżu w miejscowości Žabljak

Park Narodowy obejmuje obszar wapiennych gór Durmitor oraz pobliski kanion rzeki Tary. Chroniony obszar wyróżnia się licznymi formami krasowymi, wąwozami, jaskiniami, oraz ciekawymi formacjami skalnymi. Najwyższym szczytem jest Bobotov Kuk o wysokości 2523 m n.p.m. Na terenie parku wytyczono liczne szlaki turystyczne umożliwiające wędrówki i podziwianie skalistych krajobrazów. Równie ciekawa jest naturalna przyroda typowa dla górskich obszarów i klimatu. Rosną tu przede wszystkim lasy sosnowe i mieszane z przewagą buków, występuje także wiele roślin endemicznych. Pojawiają się niedźwiedzie i rysie. Park Narodowy Durmitor powstał w 1952 r., a w 1978 r. do terenów chronionych dodano przełom Tary i Jezioro Zabojskie. Obecnie park zajmuje 321 km². Kanion Tary, o długości ok. 80 km, to ewenement na skalę europejską. W trakcie przeciskania się przez miękkie skały, na przestrzeni wielu milionów lat, woda wypłukała tu monumentalny wąwóz, którego głębokość osiąga nawet 1300 m. Na najciekawszym odcinku kanionu są organizowane spływy pontonami. Na uwagę zasługuje też most przerzucony nad wąwozem – jeden z najwyższych na świecie. Obszar parku w 1980 r. został wpisany na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Przyrodniczego UNESCO.

075

077 STARY BAR

Południowa Czarnogóra, ok. 4 km od wybrzeża Adriatyku

Bar powstał ok. X w. w malowniczym miejscu, na płaskowyżu utworzonym przez skały o stromych zboczach. Ten spłaszczony szczyt nie tylko zapewniał piękne widoki, lecz także stanowił doskonałą ochronę przed agresorami. Niestety, pomimo takiego usytuowania i otoczenia miasta solidnymi murami, było ono wielokrotnie atakowane, a każde kolejne oblężenie przynosiło większe straty. Kiedy w 1799 r. w Czarnogórze doszło do słynnego trzęsienia ziemi, miasto zostało poważnie zniszczone, a mieszkający w nim ludzie przenieśli się w bezpieczniejsze rejony. Część zabytków przetrwała w stosunkowo dobrym stanie, m.in. dwa kościoły, akwedukt, cytadela, turecka łaźnia, wieża zegarowa oraz niektóre budynki mieszkalne. Dziś Stary Bar jest stanowiskiem archeologicznym, na którym bada się historię miasta i jego średniowieczną starówkę. Najstarsze domy mają nawet po 1000 lat. Zabytki te stanowią prawdziwą kopalnię wiedzy na temat minionych wieków.

078 ŚREDNIOWIECZNE ZABYTKI KOTORU

Zachodnia Czarnogóra, nad Zatoką Kotorską

Kotor to miasto, w którym do dziś zachowały się średniowieczne fortyfikacje w stanie niemalże nienaruszonym. Wiekowych murów nie zniszczyły ani trzęsienia ziemi, ani wrogie najazdy. Najstarsze fragmenty zabudowy pochodzą nawet z IX w. Również wtedy wybudowano zamek na górze Sveti Ivan. Stanowił on element kompleksu składającego się z murów, baszt, wieżyczek i innych elementów konstrukcji obronnych. Z czasem techniki wojenne się zmieniały, a fortyfikacje systematycznie rozbudowywano i wzmacniano. Wzrastała też liczba baszt, których w XIX w. było już kilkanaście. Przez blisko 1000 lat różne narodowości budowały tę niecodzienną fortecę. Jej mury mają długość 4,5 km, wysokość 20 m, a grubość wynosi od 2 do 16 m. W obrębie murów leży starówka Kotoru.

076

Zachowała się tu XII-wieczna katedra oraz wiele innych zabytkowych budynków. Niepowtarzalny klimat starej części miasta tworzą wąskie, kręte uliczki i nieregularne place. Uroku miastu dodaje malownicza lokalizacja nad brzegiem Zatoki Kotskiej u podnóża skalistych szczytów Gór Dynarskich.

079 WYSPA ŚWIĘTY STEFAN

Południowa Czarnogóra, ok. 7 km na południe od Budvy

O niewielkiej wysepce Święty Stefan mówi się, że jest bałkańskim rajem albo perłą Czarnogóry. Ten niewielki skrawek lądu szczególnie pięknie wygląda nocą, gdy na tle granatowego nieba zlewającego się z morzem rozbłyskują setki świateł domów. Wyspa jest jednym z najbardziej luksusowych hoteli świata, a swoją magią przyciąga każdego, kto trafi w te okolice. Dla większości turystów jest to niedostępny luksus, bowiem ceny apartamentów są naprawdę wysokie. Malowniczy widok na wyspę można jednak bezpłatnie podziwiać z nabrzeża, a za niewielką opłatą zwiedzić ten turystyczny raj. Wysepka połączona z lądem specjalną groblą zajmuje powierzchnię 12,5 tys. m² i obejmuje zabytkowy zespół zabudowań, przeważnie domów rybackich, pochodzących nawet z XV w. W przeszłości stanowiła ona piracką fortecę. Potem przeszła na własność miasta i stała się miejscem zamieszkania kilkunastu rodzin. Obecnie wyspa znajduje się w rękach prywatnych i goszczą tu najznamienitsze postaci z całego świata.

079

078

077

081

083

080

080 BOZKOWSKIE JASKINIE DOLOMITOWE

Północne Czechy, na północ od wsi Bozkov w regionie Liberec

Skały dolomitowe w okolicach Bozkova to jedne z najpiękniejszych formacji geologicznych na terenie Czech. Fantazyjnie ukształtowany krajobraz powstał w efekcie naturalnych procesów, które zachodziły na tym terenie przez miliony lat. Na tym obszarze natura stworzyła system jaskiń o niepowtarzalnych wnętrzach. Odkryto go przypadkiem ok. 70 lat temu podczas prac górniczych. Całkowita długość korytarzy wynosi ponad 1100 m, z czego ok. 450 m jest udostępnionych do zwiedzania. System, uważany za arcydzieło natury, to jedna z największych form tego typu na terenie Czech. Wyjątkową wartością podziemnego kompleksu są obficie występujące tu naciekowe listwy skalne i występy pokrywające sufity oraz ściany, a także niewielkie podziemne jeziorka, w tym największe w kraju. Jego woda ma niezwykle błękitne zabarwienie i jest kryształowo czysta. Inne spotykane tu formacje to naciekowe stalaktyty i stalagmity.

081 CZESKI RAJ

Północne Czechy, 100 km na północny wschód od Pragi

Czeski Raj, kraina granicząca z pasmem Gór Izerskich oraz Karkonoszy, w pełni zasługuje na swoją nazwę. Jest to jeden z najpiękniejszych zakątków kraju, z niezwykle pięknymi walorami przyrodniczymi i kulturowymi. Na obszarze 181,5 km² znajduje się zarówno piękna naturalna przyroda, jak i zapierające dech skalne miasta, a także zamki Hrubá Skála i Krost. Roślinność reprezentują głównie lasy z przewagą sosny, mokradała i jeziora oraz bogate gatunkowo łąki. Ozdobą Czeskiego Raju są też skalne miasta, niezwykle formacje przypominające ustawione obok siebie gigantyczne wieżowce, połączone mostami i wąskimi ścieżkami. Najbardziej znane są Prachovské skály, Klokočské, Betlémské skály i Hruboskalsko, ale w całej okolicy jest ich znacznie więcej.

082 JASKINIE KRASU MORAWSKIEGO

Wschodnia część kraju, południowe Morawy, na północ od Brna

Czeska przyroda, dzięki warunkom strefy umiarkowanej, jest wyjątkowo piękna i zróżnicowana. Cenne są imponujące formacje geologiczne, szczególnie bogate w formy skalne na obszarze Krasu Morawskiego. Teren ten zbudowany jest z miękkich skał wapiennych, podatnych na kształtowanie przez wodę i wiatry, dzięki czemu licznie występują tu jaskinie, m.in. słynny kompleks Punkevní. Zespół podziemnych grot składa się z wielu sal i ciągu korytarzy urozmaiconych niespotykanymi formacjami naciekowymi. Do jaskiń prowadzi wejście w ścianie kanionu Pustý žleb. Najciekawszymi salami w systemie są Přední dóm, z gigantycznym stalaktytem Strážce, oraz Hlinité síně i Střední dóm. Stalagmitowy korytarz prowadzi do ostatniej sali, skąd schodzi się do jednej z najśłynniejszych jaskiń Morawskiego Krasu – Macochy. Od olbrzymiej przepaści dalsza wycieczka jest możliwa tylko łódką po podziemnej rzeczce Punkvi.

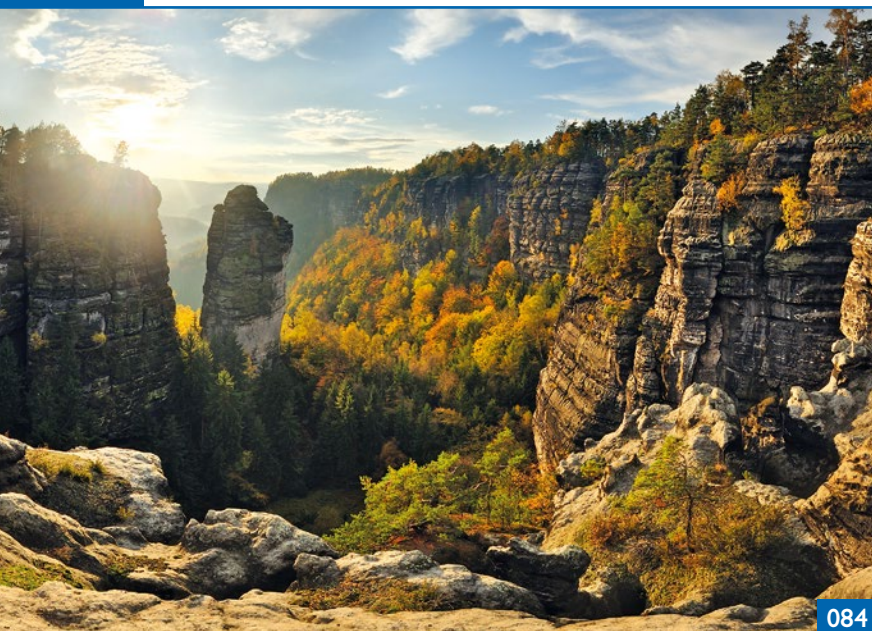

082

083 KARKONOSKI PARK NARODOWY

Północne Czechy, przy granicy z Polską

W Karkonoskim Parku Narodowym w Czechach ochronie podlega zarówno przyroda, jak i naturalny krajobraz. Na części terenu ustanowiono także rezerwat biosfery. Powierzchnia parku po stronie czeskiej to 36 tys. ha. Otulinę wyznaczono na powierzchni ok. 55 tys. ha. Ukształtowanie terenu jest efektem ruchów górotwórczych w plejstocenie, a duży wpływ na rzeźbę miały zlodowacenia. Najciekawszymi obiektami przyrody nieożywionej są rozległe zrównania grzbietów, granitowe skałki, kotły polodowcowe i wodospady. Pośród flory warto zwrócić uwagę na torfowiska wysokie, zarośla kosodrzewiny w piętrze subalpejskim i wyraźny piętrowy podział lasów, przywracany do składu pierwotnego po wielowiekowych wyrębach, wypasach i kłeskach ekologicznych. Ze zwierząt atrakcją stanowią muflony górskie, z ptaków sóweczka, włochatka i typowo górskie gatunki, jak siwerniak, płochacz halny i drozd obroźny.

084

084 PARK NARODOWY CZESKA SZWAJCARIA

Północne Czechy, 120 km na północ od Pragi

Czeska Szwajcaria na Wyżynie Dieczyńskiej stanowi fragment (79 km² powierzchni) obszaru chronionego krajobrazu Łabskie Piaskowce. Cechą charakterystyczną regionu są niecodzienne formacje skalne kształtowane przez miliony lat w miękkich skałach przez naturalne czynniki. Powstały tu specyficzne skalne miasta utworzone z pojedynczych gigantycznych bloków piaskowca i twardych skał bazaltowych. W pobliżu potoku Bílého występują również formacje wapienne z epoki jurajskiej. Różnorodność form skalnych jest ogromna, począwszy od wąskich i głębokich parowów po pojedyncze iglice. Najbardziej charakterystyczna jest ogromna skalna Brama Pravčická, największy naturalny skalny most w Europie. Formacje roślinne to głównie lasy sosnowe, z domieszką brzozy i klonu, a także paprocie i porosty oraz wiele zimnolubnych ziół.

085 REZERWAT PRZYRODY PANSKÁ SKALA

Północne Czechy, 60 km na północny wschód od Litomierzyc

Rezerwat przyrody Panská skala to niezwykle miejsce w okolicy Kamienického Szenowa, w którym na powierzchni 1,26 ha znajduje się tylko jedna formacja skalna składająca się z szeregu pionowych kolumn o przekroju sześcioboku, które wyglądają jak niezwykle organy o setkach różnej długości pieszczalek. Wysokość tej geologicznej ciekawostki wynosi 595 m n.p.m. Skalna forma powstała ok. 30 mln lat temu na skutek wybuchu wulkanu. Niezwykle gorąca lava – prawdopodobnie pochodząca z głębokości ok. 30 km – w wyniku chłodzenia i kurczenia ciekłego materiału skalnego pękała, formując 12-metrowe kolumny. W pobliżu ukształtowała się również niecka, obecnie wypełniona wodą i tworząca małe jezioro. Teren objęto ochroną w rezerwacie, jednym z najstarszych w Czechach.

086 ZABYTKI BRNA

Południowo-wschodnia część kraju, południowe Morawy

Brno powstało jako słowiańska warownia i do X w. rozwinęło się w ważny ośrodek administracyjny. Pomimo burzliwych losów do dziś pozostaje jednym z najważniejszych miast Czech. Dla Brna najważniejszym okresem było średniowiecze, kiedy otrzymało ono prawa miejskie i związane z nimi przywileje. Większość wartościowych budowli skupia się w okolicy starówki. W przeciwieństwie do typowych miast średniowiecznych, Brno miało aż dwa rynki. Przy jednym z nich jest usytuowany stary ratusz z XIII w., najstarszy świecki budynek miasta. Nieco młodsze są barokowe i renesansowe pałace mieszczańskie z okresu pomiędzy XVI i XIX w. Do najbardziej wartościowych zalicza się dom Panów z Lipy i pałac Kleinów. Wśród kościołów dominuje romańska katedra św. Piotra i Pawła. Świątynia była przebudowywana, więc prezentuje elementy gotyku, neogotyku i baroku. Z XIII w. pochodzi bazylika klasztoru Augustianów oraz kilka innych świątyń, a także dawny klasztor Premonstratensów. Wśród zabytków Brna jest też zamek. Monumentalny, wzniesiony na górze i otoczony murami Špilberk powstał w XIII w. jako rezydencja czeskiego króla Przemysława Ottokara II. Zamek stanowił również twierdzę obronną dla właścicieli oraz okolicznej ludności. Funkcje militarne pełnił do XVI w., kiedy został porzucony i przeszedł pod zarząd państwa. Obecnie pełni funkcje muzealne i można go zwiedzać.

085

086

087 ZABYTKI OŁOMUŃCA

Wschodnia część kraju, środkowe Morawy

Sięgająca średniowiecza historia Ołomuńca wiąże się z istniejącym tu zamkiem, nazywanym pałacem biskupim z uwagi na jego właścicieli i mieszkańców. Warownia istniała już w XII w., ale przetrwały jedynie ruiny. Budowla była trójkondygnacyjnym, trójskrzydłowym budynkiem z wewnętrznym dziedzińcem. Historyczną przeszłość miasta dokumentuje też zabudowa starówki. Znajdują się tu gotycki ratusz, wiele zabytkowych kamienic i pałaców z różnych okresów historycznych, a także dekorowana mozaikami willa Primavesi i chyba najbardziej charakterystyczna dla miasta – kolumna Trójcy Przenajświętszej (wpisana na Listę UNESCO). Ważną grupę wśród zabytków Ołomuńca stanowią świątynie. Do najstarszych zalicza się katedra, której budowę rozpoczęto jeszcze za czasów księcia czeskiego Świętopełka w pierwszych latach XII w. Początkowo romańska, później gotycka świątynia z piękną ponadstumetrową wieżą słynie z największego na Morawach dzwonu kościelnego. Z XIII w. pochodzi wciąż zachowujący cechy romańskie kościół św. Maurycego, z czworokątną, zakończoną blankami wieżą, nietypową dla budowli sakralnej. Tuż przy katedrze wznosi się kaplica św. Anny, również z okresu średniowiecza. W mieście jest też barokowy klasztor i wiele kościołów z XVI–XVIII w.

087

088 ZABYTKI PRAGI

Środkowe Czechy, nad Wełtawą

Najpiękniejsze miasto kontynentu od lat niezmiennie zachwyca i rozkojuje w sobie kolejne pokolenia. Sercem Złotej Pragi jest Stare Miasto, a najważniejszym na nim miejscem – Staromiejski Rynek. Prowadzi na niego ulica Celetná – ulubione miejsce spacerów prażan. Bogata historia została zapisana w niezwykłej zabudowie. Cztery pierzeje zajmują barokowe kamienice, niektóre sprzed 400 lat. Najśłynniejszą atrakcją jest ratusz z niezwykłym XV-wiecznym zegarem astro-nomicznym Orloj, który co godzinę oferuje niezwykły spektakl: paradę figurek dwunastu apostołów oraz Śmierci, Próżności, Turka i Żyda. Obowiązkowym punktem pobytu w Pradze jest romantyczna przechadzka, najlepiej o zmierzchu, po najśłynniejszym moście w Czechach – XIV-wiecznym Moście Karola. Początkowo konstrukcja miała surowy i prosty charakter. Kilkaset lat później pojawiły się na niej posągi świętych, wykonane m.in. przez członków rodziny Brokoff. Obecnie znajduje się na nim 30 figur, tablica upamiętniająca stracenie Jana Nepomucena, spowiednika królowej, oraz dwie wieże z XII i XV w. Zamek praski na wzgórzu nad Wełtawą stanowi ważny element praskiego krajobrazu, ale również nieodłączny fragment praskiej historii. W skład kompleksu wchodzi rezydencja królewska, siedziba praskich biskupów, katedra św. Wita, w której wnętrzach zgromadzono wiele cennych dzieł sztuki sakralnej. Zabudowania świeckie to przede wszystkim

090

Zamek Królewski, Wieża Prochowa i Dalibora, XVI-wieczny pałac Schwarzenbergów oraz słynna Złota Uliczka, na której niegdyś mieszkali alchemicy. Warto też wybrać się na spacer śladami tajemniczych praskich legend, np. o Golemie, którego duch unosi się nad nastrojowym żydowskim Josefovem.

088

